1458
Univerzitetsk
"Sretozar Mar
rad

UNITED NATIONS LIBRARY
NATIONS UNIES
BIBLIOTHEQUE
GENEVA

SLUŽBENI LIST
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

«SLUŽBENI LIST FNRJ» izlazi po potrebi, u srpskom, hrvatskom, slovenskom i makedonskom izdanju. — Oglasi po tarifi. — Tekući račun kod Narodne banke FNRJ za pretplatu i posebna izdanja 1032-T-228, za oglase 1032-T-221.

Četvrtak, 30. prosinca 1954.
BEOGRAD
BROJ 56. GOD. X.

Cijena pojedinom broju je 40.— din. — Pretplata za godinu 1954. iznosi 1200.— din. a za inozemstvo 1500.— din. — Redakcija: Kraljevića Marka ul. br. 9. — Telefoni: Redakcija 23-838, Administracija 23-216, Odjeljenje prodaje 22-619, Telefonska centrala 23-810.

666.

UKAZ

O PROGLAŠENJU SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1955. GODINU

Na temelju člana 71. točka 2. Ustavnog zakona o osnovama društvenog i političkog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije i saveznim organima vlasti, proglašava se Savezni društveni plan za 1955. godinu, koji je usvojila Savezna narodna skupština na sjednici Saveznog vijeća od 28. prosinca 1954. i na sjednici Vijeća proizvođača od 28. prosinca 1954.

PR. br. 35
Beograd, 30. prosinca 1954.

Zamjenjuje
Predsjednika Republike,
Edvard Kardelj, v. r.

Predsjednik
Savezne narodne skupštine,
Moša Pijade, v. r.

SAVEZNI DRUŠTVENI PLAN ZA 1955. GODINU

PRVI DIO

PREGLED RAZVOJA PRIVREDE U 1954. GODINI

Privredni razvitak u 1954. godini naročito karakteriziraju slijedeći momenti:

1. Ostvaren je daljnji znatan porast industrijske proizvodnje pri čemu je prvi put poslije 1949. godine takav porast zabilježila u svim granama prerađivačka industrija. Poslije dobrog roda u 1953. godini osjetljivije je umanjena poljoprivredna proizvodnja, a naročito proizvodnja žitarica zbog ovogodišnjih nepovoljnih klimatskih prilika.

Na temelju ovakvog kretanja industrijske i poljoprivredne proizvodnje može se očekivati da će ukupni društveni proizvod u 1954. godini biti veći za oko 3% u odnosu na 1953. godinu.

2. Za vanjskotrgovinsko poslovanje karakteristično je značajno povećanje izvoza, povećanje uvoza žitarica, umanjenje deficita trgovinske i platne bilance, kao i umanjenje našeg zaduženja u inozemstvu i pored umanjenja ekonomske pomoći. Značajnim povećanjem izvoza osiguran je povećani nivo proizvodnje što je ublažilo poteškoće koje proizlaze iz neuravnotežene platne bilance i omogućilo da se ublaže učinci slabog prinosa poljoprivredne proizvodnje.

3. Povećan je opseg investicija i poboljšana struktura investicionih ulaganja umanjenjem udjela investicionih ulaganja u industriji a povećanjem udjela ostalih privrednih oblasti i društvenog standarda. Povećana novčana sredstva za investicije utjecala su i na porast cijena u 1954. godini.

4. Povećan je u izvjesnoj mjeri ukupan opseg osobne potrošnje u odnosu na prosječnu potrošnju u prošloj godini, ali je u toku godine uslijed porasta cijena i slabih prinosa u poljoprivredi očitovana tendencija opadanja potrošnje naročito u gradovima i industrijskim centrima. Porast potrošnje praćen je znatnim porastom zaposlenosti.

5. Povećanje proizvodnje i prometa praćeno je porastom cijena kako industrijskih tako i poljoprivrednih proizvoda i usluga, kao i porastom novčanih prihoda stanovništva.

6. Karakteristično je za ovu godinu uvođenje novih ekonomskih instrumenata privrednog sistema kojima je omogućen veći učinak faktora tržišta na proizvodnju i promet.

Prilagođavanje poslovanja privrednih organizacija novim uvjetima izazvalo je izvjesne teškoće u prvih nekoliko mjeseci ove godine, a naročito na području vanjskotrgovinskog poslovanja.

Potpunija ocjena učinka instrumenata ne može se dati uslijed relativno kratkog vremena njihovog primjenjivanja, ali su neki instrumenti već očitovali pozitivne učinke na privređivanje, dok je način formiranja plaća i raspodjele dohotka pokazao niz slabosti zbog čega se mora izmijeniti za 1955. godinu.

1.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

1. U 1953. godini prekinut je privremeni zastoj ukupne industrijske proizvodnje koji je trajao od 1949/50 do konca 1952. U 1953. godini nastaje opći porast industrijske proizvodnje, koji prema 1952. godini iznosi 11%. Taj porast bio je posljedica snažnog povećanja proizvodnje bazične industrije, usprkos zaostajanju dijela prerađivačke industrije (tekstilna industrija, industrija kože i gume) zbog nemogućnosti uvoza potrebnih količina sirovina i opadanja proizvodnje ugljena.

Porast industrijske proizvodnje u 1954. godini nastavljen je još bržim tempom. Procjenjuje se da će ukupna industrijska proizvodnja u ovoj godini biti veća za 15% u odnosu na 1953. Godinu 1954. karakterizira porast proizvodnje u svim industrijskim granama bez izuzetka. Za razliku od prethodne godine značajno povećanje proizvodnje nastalo je u granama prerađivačke industrije, čime je bilo osigurano povećanje izvoza industrijskih proizvoda i pored pada izvoza tradicionalnih industrijskih proizvoda. Povećana je proizvodnja ne samo sredstava rada i materijala za

25 Jan. 1955

reprodukciju, nego i proizvodnja robe namijenjene osobnoj potrošnji, koja je porasla za oko 16% u odnosu na 1953. godinu.

U 1954. godini dalje se proširio asortiman i poboljšao kvalitet proizvoda, što je omogućilo da se vrlo značajno poveća izvoz industrijskih proizvoda, naročito gotove industrijske robe.

2. Razvitak industrijske proizvodnje po granama je slijedeći:

	1954*)
	1953
proizvodnja električne energije	113
proizvodnja i prerada ugljena	116
proizvodnja i prerada nafte	121
crna metalurgija	132
metalurgija obojenih metala	104
proizvodnja nemetala	115
metalna industrija	117
elektroindustrija	116
kemijska industrija	121
industrija građevinskog materijala	102
drvna industrija	103
industrija papira	108
tekstilna industrija	122
industrija kože i obuće	114
industrija gume	122
prehrambena industrija	108
industrija duhana	138
ukupna industrija	115
eksploatacija šuma	93

Ostvareno povećanje opsega industrijske proizvodnje bit će nešto niže nego što je predvidio Savezni društveni plan za 1954. godinu zbog vremenskih neprilika u prvim mjesecima godine, nestašice električne energije, kao i zbog slabijeg snabdijevanja nekih industrijskih grana sirovinama uvoznog porijekla. Osim toga, neki novi kapaciteti nisu bili pravodobno pušteni u pogon, te je zajedno sa prije spomenutim faktorima i ta činjenica pridonijela da je ostvaren manji opseg proizvodnje nego što je Savezni društveni plan predviđao. Zakašnjenje je naročito tangiralo slijedeće grane: crnu metalurgiju, obojenu metalurgiju i industriju nemetala.

3. Porast industrijske proizvodnje omogućio je porast broja zaposlenih kako u industriji, tako i u čitavoj privredi. Od siječnja do rujna 1954. broj ukupno zaposlenih u privredi bio je za 145.000**) osoba veći nego u istom periodu prošle godine, a u tome broj zaposlenih u industriji povećao se za 73.700 osoba.

Značajan porast industrijske proizvodnje nije bio praćen odgovarajućim povećanjem produktivnosti rada. Ovo dolazi do izražaja u nizu grana kao tendencija većeg povećanja broja zaposlenih u isporedbi sa povećanim opsegom proizvodnje.

Do ovakvih tendencija u odnosima između broja novozaposlenih i proizvodnje došlo je zbog sistema nagrađivanja koji nije bio stimulativan u pogledu racionalnog zapošljavanja radne snage, zbog nestašice električne energije i neravnomjernog snabdijevanja reprodukcionim materijalom i rezervnim dijelovima uvoznog porijekla.

S druge strane, prijelaz na mnogo širi asortiman proizvoda zbog potreba izvoza i unutrašnjeg tržišta i zbog poboljšanja kvaliteta, kao i postepeno puštanje u pogon novih kapaciteta i izmjene strukture građevinskih radova tražili su dodatno zapošljavanje radnika u odnosu na prošlu godinu.

4. Povećanje industrijske proizvodnje omogućeno je ne samo boljim korištenjem postojećih kapaciteta, već i puštanjem u pogon novih, odnosno proširenjem postojećih kapaciteta.

U vezi sa povećanjem i proširenjem industrijskih kapaciteta postao je u 1954. godini još ozbiljniji problem snabdijevanja električnom energijom. Manjak u električnoj energiji nastao je, između ostalog, i zbog toga što neki novi energetski kapaciteti nisu na vrijeme ili nisu uopće pušteni u pogon. (Izostalo je pravodobno puštanje u pogon hidroelektrana Ovčar Banja, Međuvršje, Reška i Vlasina u NR Srbiji, termoelektrana Konjščina u NR Hrvatskoj, hidroelektrane Jablanica u NR Bosni i Hercegovini i pravodobna rekonstrukcija termoelektrane Kostolac.)

Također je i proizvodnja ugljena zaostajala za porastom potrošnje, što je izazvalo oskudicu ugljena. I pored činjenice da je u zadnjih deset mjeseci ove godine proizvodnja ugljena povećana za oko 23% u odnosu na isti period prošle godine, tržište ugljena bilo je uznemireno, jer su zalihe u industriji, kod željeznica i široke potrošnje po isteku zimskog perioda 1953/54 bile iscrpljene, te je pojava istodobne i velike potražnje svih ovih potrošača na tržištu prouzrokovala uznemirenje.

Umanjenje opsega sječe crnogoričnih šuma i manje raspoložive količine rezane građe, uz povećanje opsega investicija, izazvali su znatan skok cijena i poremećaja na tržištu drveta, naročito u prvim mjesecima kada je proizvodnja zaostajala uslijed nepovoljnih vremenskih prilika. Ubrzana proizvodnja, maksimiranje šumske takse i druge mjere dovele su do izvjesnog smirivanja tržišta, ali su uslijed nedovoljnih količina za potrošnju cijene ostale na visokom nivou.

5. Stanje ukupnih zaliha osnovnih sirovina ostalo je uglavnom nepromijenjeno u odnosu na prošlu godinu, sa izuzetkom sirovina za crnu metalurgiju, metaloprerađivačku i drvnu industriju, koje su nešto veće od prošlogodišnjih. Međutim, u nekim granama došlo je do umanjenja zaliha uvoznog porijekla. Takvo stanje zaliha sirovina ne može se ocijeniti kao zadovoljavajuće, naročito kada se ima u vidu vrlo živa dinamika razvoja industrijske proizvodnje.

Što se tiče ukupnog stanja zaliha svih kategorija gotove robe u industriji, t.j. sredstava rada, reprodukcionog materijala i potrošne robe, one su za 14,5% niže od prosječnih zaliha u 1953. godini, pri čemu zalihe sredstava rada i reprodukcionog materijala pokazuju porast.

*) 1954. godina prikazana je na bazi ostvarenog fizičkog opsega za 10 mjeseci, prema podacima Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju i procjeni za preostala 2 mjeseca. Indeks ostvarenog fizičkog opsega industrijske proizvodnje za 10 mjeseci iznosi 114 prema istom periodu 1953.

**) Broj od 145.000 iskazan za istu statističku obuhvatnost za 1953. i 1954. godini.

Zalihe potrošne robe zajedno sa zalihama u trgovini ostale su uglavnom na nivou iz prosinca prošle godine, ali su se u asortimanu pogoršale.

6. Od značajnijih kapaciteta koji su pušteni u pogon 1954. godine, po završetku probnog pogona postepeno se može postići godišnja proizvodnja važnijih proizvoda: separiranog ugljena 600.000 tona, koksa 225.000 tona, parafina 960 tona, bitumena 18.000 tona, preradene sirove nafte 120.000 tona, sirovog željeza 220.000 tona, sirovog čelika 155.000 tona, valjanih proizvoda crne metalurgije 86.000 tona, aluminija 15.000 tona, valjanih proizvoda bakra 24.000 tona, cementa 345.000 tona, staklene vune 300 tona, keramike 21.250 tona, kablova i sprovodnika od bakra 16.000 tona, sumporne kiseline 61.000 tona, superfosfata 80.000 tona, dušične kiseline 14.400 tona, amonnitrata 12.800 tona i škroba i škrobnih proizvoda 32.000 tona.

U elektroprivredi pušteni su u pogon kapaciteti sa snagom od 100 MW, sa proizvodnjom od 400.000 MWh.

2.

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

1. Poljoprivredna proizvodnja u 1954. godini je osjetljivo umanjena, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Grana	Indeksi*) (1930/39 = 100) 1947/51	1951	1953	1954
ratarstvo	102	114	120	89
voćarstvo	110	170	150	110
vinogradarstvo	106	150	112	87
stočarstvo	92	92	96	107
ribarstvo	187	175	200	185
domaća prerada	102	109	100	81
Ukupno	100	111	112	95

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje, prema rezultatu dosadašnjih procjena, manja je za 74 milijarde dinara ili za 15% nego u 1953. godini. Loše vremenske prilike naročito su nepovoljno utjecale na ratarsku proizvodnju. Ova se ocjenjuje da je za 26% manja od ostvarenja u 1953. godini. Najveće umanjenje proizvodnje nastalo je kod žitarica i ocjenjuje se da ono iznosi 38% od postignutog ostvarenja u 1953. godini. Stočarstvo je jedina grana koja je zabilježila povećanje, te se ocjenjuje da će stočarska proizvodnja ove godine biti za 11% veća nego u prošloj godini.

2. Kretanje proizvodnje glavnih poljoprivrednih proizvoda vidi se iz slijedećeg pregleda:

	Indeksi**) (1930/39 = 100) 1947/51	1951	1953	1954
pšenica i raž	93,3	98	108	60
kukuruz	80	95	90	70
šećerna repa	200	314	245	214
duhan	200	215	230	215
krumpir	101	111	139	121
meso	88	88	87	98
mast	76	75	74	87

*) Podaci Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju za sve grane osim domaće prerade, za koju je dana procjena Saveznog zavoda za privredno planiranje.

**) Podaci Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju za sve proizvode osim za meso i mast, za koje je dana procjena Saveznog zavoda za privredno planiranje.

Proizvodnja pšenice i raži manja je za oko 1,250.000 tona ili 45% u odnosu na ostvarenu proizvodnju u 1953. godini, dok je proizvodnja kukuruza umanjena za 840.000 tona ili za 22%.

3. Zbog umanjene proizvodnje znatno se umanjuje i opseg tržnih viškova mnogih poljoprivrednih proizvoda. Prema procjeni ostvarenja u 1954. godini, tržni viškovi pšenice i raži znatno su manji od predvidenih. Nasuprot tome, značajno su se povećali tržni viškovi iz povećanog stočnog fonda. Tržni višak svinja je u odnosu na prethodnu godinu veći za 37%, goveda za klanje za 20%, jaja za 41%. Jačanje stočarstva kao reprezentativne poljoprivredne grane znak je napredovanja poljoprivrede.

4. Porastom ukupnog stanovništva, a naročito porastom gradskog stanovništva kao i broja zaposlenih u privredi, potrebe u poljoprivredno-prehrambenim proizvodima postaju iz godine u godinu sve veće.

Teškoće koje se javljaju u prosječnoj poljoprivrednoj godini zbog nedovoljne proizvodnje i niske proizvodnosti rada u poljoprivredi, postaju još veće kada dođe do umanjenja proizvodnje ispod njezinog normalnog nivoa. Te teškoće u 1954. godini dolaze do izražaja:

a) u potrebi povećanog uvoza hrane, tako da će uvoz pšenice u ekonomskoj 1954/55 godini iznositi 1,300.000 tona;

b) u umanjenju tržnih viškova mnogih poljoprivrednih proizvoda, što je utjecalo na snabdjevenost stanovništva i porast cijena ovih proizvoda.

I pored navedenih teškoća treba kao pozitivnu činjenicu istaći napredak izvoza stoke i stočnih proizvoda.

5. Sistem prije poduzetih mjera u poljoprivredi kao što su: ukidanje obaveznih otkupa i slobodniji promet poljoprivrednih proizvoda, reorganizacija zadruga i sređivanje imovinskih odnosa na selu, — bio je ove godine dopunjen novim mjerama usmjerenim na daljnje poboljšanje prilika u poljoprivredi kao što su: uvođenje slobodnog prometa nekretnina, novi sistem oporezivanja i novi sistem kreditiranja individualnog seljaka.

Sve ove mjere u svojoj cjelini značile su stvaranje povoljnijih ekonomskih i tržišnih uvjeta za razvitak poljoprivrede i njihov povoljni učinak počeo se vidnije očitovati već početkom ove godine.

U toku 1954. poduzete su slijedeće mjere u svrhu podsticanja bržeg razvitka poljoprivrede:

a) povećana su investiciona ulaganja u poljoprivredi od 12.300 milijuna dinara u 1953. godini na 20.000 milijuna dinara u 1954. godini. Iz sredstava općeg investicionog fonda izdvojena su posebna sredstva za kreditiranje individualnih poljoprivrednih gospodarstava u iznosu od 2.300 milijuna dinara. U okviru općeg investicionog fonda raspoređeno je 12.480 milijuna dinara prema rezultatima natječaja na slijedeći način:

— ekonomski objekti u poljoprivredi	2.478	ili 19,8 %
— objekti za preradu poljoprivrednih proizvoda	2.223	ili 17,8 %

— poljoprivredni strojevi	2.199	ili	17,6 %
— priplodna i radna stoka	1.204	ili	9,6 %
— dugogodišnji zasadi	1.729	ili	13,9 %
— melioracije	2.649	ili	21,2 %

Zbog teškoća izazvanih prijelazom na novi sistem kreditiranja investicija, mjere poduzete na području investicija u poljoprivredi nisu u ovoj godini još mogle dati svoj puni efekat. No i bez obzira na ove teškoće, ovogodišnji sistem omogućio je racionalniju raspodjelu i upotrebu investicionih sredstava prema interesu i traženju poljoprivrednih proizvođača. Ocjenjuje se da će pojačana nastojanja poljoprivrednih organizacija za ostvarenjem većih ulaganja doći potpunije do izražaja u 1955. godini, jer će otpasti smetnje o kojima je bilo riječi;

b) investiranja u poljoprivredi svojim većim dijelom ograničena su na kredit iz općeg investicionog fonda, jer su narodne republike i odbori tokom 1954. uložile manje sredstava nego u 1953. Ovo je bez sumnje nepovoljna činjenica s obzirom na to da se brži razvitak poljoprivredne proizvodnje može postići angažiranjem sredstava svih zainteresiranih;

c) tokom 1954. izdvojena su veća sredstva iz budžeta kao i fondova privrednih organizacija za organizaciju i rad ustanova za unapređenje poljoprivredne proizvodnje, službe za zaštitu bilja, veterinarske službe i t. d. Sa ovako proširenim materijalnim uvjetima počeli su se još u toku ove godine pokazivati i konkretni rezultati: povećana je proizvodnja sjemena hibridnog kukuruza, postavljena je široka mreža demonstracionih ogleda sa gnojenjem pšenice, mreža ogleda za pravilnu prehranu i uzgoj živadi i svinja i slično, postignut je značajan napredak u suzbijanju nekih opasnih stočnih i biljnih bolesti, i t. d.;

d) tokom 1954. pristupilo se uvođenju novog sistema oporezivanja poljoprivrednih proizvođača na temelju katastarskog dohotka, što je već dalo i neke pozitivne rezultate, s obzirom na to da novi način oporezivanja pruža poljoprivrednom proizvođaču veću sigurnost u pogledu visine poreznog davanja. Ali, u toku ovogodišnjeg razreza očitovale su se i neke konkretne slabosti, uglavnom tehničke prirode (nepravilno klasiranje, promjene u posjedovnim odnosima, griješke u obračunu katastarskog prihoda i sl.), koje treba u 1955. godini u potpunosti ukloniti;

e) zakonom o slobodnom prometu nekretnina dopušten je slobodan promet zemljom u okviru novog agrarnog maksimuma. Donošenje tog zakona izazvalo je veći interes seljaka za privređivanje i djelovalo je na stabilizaciju posjedovnih odnosa na selu;

f) u ovoj godini uveden je sistem kreditiranja sela, kako za potrošnu robu tako i za investicioni i reprodukcioni materijal, da bi se podstakla veća potrošnja sela u jednom i drugom obliku;

g) proširen je i poboljšan sistem kontrahiranja i povećane su otkupne cijene u kontrahiranju. Kontrahiranje je uvedeno kao mjera stimulacije prije početka sjetve, uz ugovorenu upotrebu agrotehnike i davanje avansa u novcu i sredstvima za proizvodnju. Takav način kontrahiranja predstavlja nov oblik kooperacije između trgovine i industrije s jedne i individualnih seljaka s druge strane, što će utjecati na unapređenje poljoprivredne proizvodnje;

h) u 1954. godini uvezene su dvaput veće količine umjetnog gnojiva uz povećanje domaće proizvodnje superfosfata, tako da će ovogodišnja potrošnja umjetnih gnojiva biti udvostručena. Ove godine uvezeno je i kvalitetne priplodne stoke u ukupnoj vrijednosti od oko 340 milijuna dinara, od čega je oko 3000 komada svinja plemenite, ranostasne jorkšir-pasmine, u vrijednosti od oko 240 milijuna dinara, što zasada predstavlja samo početak na našem daljnjem putu u preorijentaciji svinjarstva od ekstenzivnog na intenzivan način uzgoja, odnosno u daljnjem kvalitetnom poboljšanju našeg stočarstva uopće. Prodaja umjetnog gnojiva vrši se uz popust od 4—6 dinara po 1 kg, a uz prosječni popust od oko 45 % prodane su i sve uvezene priplodne svinje.

6. Nerazvijenost transportnih veza, nedovoljna organizacija i opremljenost trgovine, a naročito odsutnost šire organizirane trgovine na veliko poljoprivrednim proizvodima, sužava opseg razmjene sa selom. Nedostatak građevinskog i ostalog investicionog materijala za potrebe sela, uz visok nivo njihovih cijena, kao i umanjena kupnja poljoprivrednih strojeva u odnosu na prošlu godinu zbog umanjenog regresa u prvom polugodištu 1954. također su nepovoljno utjecali na širu razmjenu proizvoda između industrije i poljoprivrede.

7. Zbog dobrih prinosa u 1953. godini i povećanih cijena, novčani prihodi sela iz otkupa poljoprivrednih proizvoda porasli su za devet mjeseci 1954. za oko 16 milijardi dinara ili za 27 % u odnosu na isti period prošle godine. Zbog žive privredne aktivnosti u ostalim oblastima privrede, dobar dio poljoprivrednih proizvođača ostvario je znatne prihode iz djelatnosti izvan poljoprivrede. Sve je to dovelo do povećanja kupovne snage poljoprivrednih proizvođača u 1954. godini, dok je porezno opterećenje manje nego u 1953.

3.

SAOBRAĆAJ

Kretanje saobraćaja u 1954. godini pokazuje porast opsega prijevoza robe i putnika u svim granama saobraćaja. Porast opsega prijevoza prouzrokovao je izvanredno naprezanje raspoloživih kapaciteta, koji s obzirom na nedovoljan broj ispravnih prijevoznih sredstava sve manje zadovoljavaju normalne potrebe proizvodnje i prometa.

1. Opseg izvršenih saobraćajnih usluga u 1954. godini veći je od izvršenog opsega u 1953. godini:

	1954*) / 1953
saobraćaj — ukupno	107,1
robni saobraćaj	106,9
putnički saobraćaj	108,5
poštanski saobraćaj	102,4
u tome:	
željeznički saobraćaj	
— robni	107,7
— putnički	105,3
pomorski saobraćaj,	
— robni	102,4
— putnički	107,7

2. Uporedo sa porastom opsega prometa rasle su i teškoće u namirenju potreba prijevoza na željeznicama. One uglavnom dolaze usljed nedovoljnog broja ispravnih kola, nerazmjera između broja otvorenih i zatvorenih kola, nedostatka ispravnih cisterni, hladnjača, kao i malog broja putničkih kola.

Nedostatak željezničkih kapaciteta pogađa najviše prijevoz građevinskog materijala, ugljena i izvjesnih vrsta sezonske robe.

U 1954. godini povećan je opseg popravaka željezničkih vagona, što je pridonijelo ublažavanju teškoća u namirenju potreba prijevoza.

3. Opseg izvoza i uvoza morem u 1954. godini ostao je na nivou 1953., dok se udio domaćih brodova u prijevozima ove robe neznatno povećao. Relativno

*) 1954. godina prikazana je na bazi ostvarenih saobraćajnih usluga za devet mjeseci prema podacima Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju i procjeni za preostala tri mjeseca.

malen udio domaćih brodova u prekomorskim prijevozima posljedica je nedovoljnih kapaciteta i neravnomjernog prijevoza.

Uslijed povećanja turizma, broj putnika u pomorskom saobraćaju povećan je u 1954. godini za 600.000.

4. Riječni saobraćaj je u 1954. godini povećao svoj udio u vanjskotrgovinskoj razmjeni. Većim udjelom u međunarodnom saobraćaju produžen je prosječni put prijevoza robe, uslijed čega je zajedno sa unutrašnjim saobraćajem prevezena manja količina robe, a ostvaren veći broj tonskih kilometara, odnosno izvršen veći prijevozni učinak.

5. Poboljšanjem uvjeta prijevoza na cestama osjetljivo se povećao cestovni saobraćaj što se, između ostalog, očituje u povećanju broja vozila. Ovo povećanje uslijedilo je kod privrednih organizacija koje prevoze robu za vlastite potrebe.

6. U poštanskom saobraćaju zadržana je tendencija promjene strukture poštansko-telefonskih usluga u korist telefonskih i telegrafskih, a na račun poštanskih usluga.

4.

GRAĐEVINARSTVO

1. Vrijednost izvršenih radova u građevinarstvu u periodu siječanj — rujan 1954. u odnosu na isti period 1953. porasla je za 14%.

Struktura izgradnje u 1954. godini mijenja se i dalje u smjeru veće izgradnje objekata društvenog standarda (stanova, škola, kulturno-prosvjetnih, zdravstvenih, komunalnih i drugih objekata). Za izgradnju objekata društvenog standarda u periodu siječanj — rujan 1953. bilo je isplaćeno oko 19,5 milijardi dinara, a u 1954. godini oko 31,9 milijardi dinara ili za oko 63% više.

2. Kretanje zaposlenog osoblja u periodu siječanj — rujan izgleda:

	1953.	1954.	1954/1953
Prosječan broj zaposlenog osoblja*)	211.600	235.200	111

Do porasta zaposlenog osoblja došlo je uslijed izmijenjene strukture izgradnje kao i činjenice što su objekti društvenog standarda mnogobrojni, manjeg opsega, te se izgradnja razvila na znatno širem frontu. Osim toga, na povećanje broja zaposlenog osoblja utjecao je i sistem nagrađivanja, kod čega je osnovica bio efektivni sat. Da bi osigurala što više efektivnih sati, izvjesna poduzeća zapošljavala su radnu snagu ne vodeći dovoljno računa o produktivnosti.

3. Na cijene građevinskih objekata djelovao je porast cijena materijala za građenje. U rujnu ove godine cijene materijala za građenje bile su u prosjeku za 12% veće od prosječnog nivoa u prosincu 1953. i za 16% veće od prosječnog nivoa cijena u 1953. godini. Porast cijena materijala znatno je utjecao na povećanje cijena građevinskih objekata, koje su po procjeni u prosjeku porasle za 14 % u odnosu na prosječne cijene 1953.

4. U izvršavanju građevinskih radova u okviru investicione izgradnje, građevinska poduzeća raspolažu sa nedovoljnom i djelomično znatno istrošenom mehanizacijom. Za savladivanje tih teškoća u 1954. godini produžilo se sa osvajanjem proizvodnje građevinskih strojeva od strane domaće industrije.

Promjena strukture investicija utjecala je da se u periodu siječanj — rujan 1954. građevinski radovi u izgradnji društvenog standarda povećaju za oko 63% u odnosu na isti period 1953. Uporedo sa većim zahtjevima za uslugama građevinsko-zanatskih radnja i poduzeća, nisu od strane narodnih odbora poduzimane dovoljne mjere da bi se povećao njihov broj odnosno proširio kapacitet, što se moralo odraziti i na porast cijena građevinskih usluga.

5. Primjenom postojećih propisa kojima se reguliraju odnosi između poduzeća i njihovih pogona pojavile su se slabosti koje su se odrazile na poslovanje poduzeća kao cjeline. Osim toga, narodni odbori nastojali su da velikim udjelom u dobiti poduzeća odnosno njihovih pogona povećaju svoje prihode, što je utjecalo i na povećanje cijena građevinskih objekata.

5.

TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

1. U trgovini i ugostiteljstvu provođene su u toku ove godine značajne mjere, od kojih su najvažnije: reorganizacija mreže na principu trgovinskih odnosno ugostiteljskih radnja i jače stimuliranje trgovinskih i ugostiteljskih organizacija na promet povezivanjem platnog fonda sa ostvarenim prometom. Ove mjere dale su u osnovi pozitivne rezultate, djelujući povoljno na razvoj ovih privrednih djelatnosti.

U toku primjene propisa o reorganizaciji trgovine došlo je do usitnjavanja trgovinske mreže, tako da su nastale teškoće u vezi sa poslovanjem sitnih trgovinskih radnja. Usitnjavanje je stvorilo uvjete i za povećanu ulogu grosističke trgovine i pojačanu mogućnost njezinog monopolizma na tržištu. Znatno povećani broj grosističkih poduzeća i detaljističkih trgovinskih radnja angažira i znatno veće zalihe robe.

Specijalna situacija na tržištu, koja se karakterizirala velikom potražnjom robe, omogućavala je proizvodnim poduzećima najlakši način prodaje, uslijed čega nisu učinjeni dovoljni napori za razvoj vlastite prodajne službe. Međutim, u prodaji industrijske robe postignut je izvjestan napredak, ma da ne u potrebnoj mjeri, preko vlastitih prodavaonica industrijskih poduzeća, kojima postojeći propisi i ekonomski instrumenti omogućavaju brži razvoj.

Kao poseban problem isticala se u ovoj godini nedovoljna i nesavremena organizacija i tehnička opremljenost trgovine na veliko poljoprivrednim proizvodima, što je nepovoljno djelovalo na promet i cijene ovih proizvoda.

2. Povećanje broja vanjskotrgovinskih poduzeća dovelo je do proširivanja i učvršćivanja komercijalnih veza sa inozemnim tržištem. Proširenjem neposrednog kontakta proizvodnih poduzeća sa inozemnim, naročito novim tržištima, omogućeno je veće prilagođavanje domaće proizvodnje zahtjevima inozemnog tržišta u pogledu kvaliteta i asortimana proizvoda namijenjenih izvozu. Da bi se osigurala temeljitija obrada tržišta pojedinih proizvoda i podstakla poduzeća na proširenje asortimana izvoznih proizvoda, kao i da bi se stvorili uvjeti za rentabilnije poslovanje vanjskotrgovinskih poduzeća, provedena je tokom 1954. specijalizacija vanjskotrgovinske mreže.

U radu vanjskotrgovinskih poduzeća nedostajala je dovoljna koordinacija, što je u izvjesnim slučajevima imalo za posljedicu obaranje cijena izvoznim proizvodima na inozemnom tržištu a povećanje cijena na unutrašnjem tržištu.

6.

ZANATSTVO

Prelaskom na slobodno tržište, porastom privredne aktivnosti i povećanjem novčanih prihoda stanovništva stvoreni su povoljniji uvjeti za razvoj zanatstva. Tome je u 1954. godini pridonijelo i umanjenje obaveza zanatstva prema društvenoj zajednici po instrumentima propisanim od strane Federacije u odnosu na 1953. go-

*) Podaci Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju. »Indeks« br. 12.

dinu. Time je u ovoj godini poboljšan položaj zanatskih poduzeća i zanatlija.

Kao poseban problem ističe se neelastičnost ekonomskih instrumenata (raspodjela dobiti i formiranje fonda plaća, amortizacija i kamati na osnovna sredstva) koji — postavljeni na isti način kao za industriju — ne daju dovoljno mogućnosti narodnim odborima da vode politiku razvoja zanatstva u skladu sa njihovim konkretnim uvjetima i potrebama i da posvete veću pažnju razvoju zanatstva društvenog sektora. Osim toga, u maloj mjeri primjenjivano je paušalno zaduživanje zanatskih radnja za pojedine društvene obaveze.

Ma da zanatstvo od prelaska na slobodno tržište pokazuje značajan napredak u svom razvitku, ipak se osjeća ozbiljno zaostajanje u razvitku nekih zanata u odnosu na potrebe privrede i stanovništva, a naročito kod metaloprerađivačkog, elektrotehničkog i građevinskog zanatstva i nekih vrsta zanatstva prehrambene struke (pekarski, mesarski).

Također je nezadovoljavajući tempo razvitka zanatstva društvenog sektora, te je potrebno posvetiti u idućoj godini veću pažnju njegovom razvoju.

7.

PRIVREDNI ODNOSI SA INOZEMSTVOM

1. U vanjskotrgovinskom poslovanju u 1954. godini značajnije su slijedeće promjene u odnosu na 1953. godinu:

a) povećan je izvoz kako industrijskih tako i poljoprivrednih proizvoda;

b) umanjen je ukupan uvoz, pri čemu je nešto povećan uvoz za potrebe reprodukcije;

c) umanjena je ekonomska pomoć u odnosu na 1953. godinu;

d) povećan je iznos otplata obaveza u usporedbi sa 1953. godinom;

e) zahvaljujući povećanju vlastitih deviznih prihoda, prije svega od izvoza, umanjen je deficit trgovinske i platne bilance u odnosu na 1953. godinu;

f) umanjeno je naše ukupno zaduženje u inozemstvu.

2. Ukupni izvoz u 1954. godini po svom opsegu veći je za 24% u odnosu na 1953. godinu i oko 18% u odnosu na 1952. godinu, koja predstavlja godinu najvećeg izvoza poslije 1948.

Za izvoz industrijskih proizvoda karakteristično je značajno umanjenje izvoza tradicionalnih proizvoda (metali i rezana građa crnogorice) za 25% u odnosu na 1953. dok je izvoz ostalih industrijskih proizvoda, naročito gotovih proizvoda i polufabrikata, veći za 27%. Izvoz ovih proizvoda nadoknadio je ne samo umanjenje tradicionalnog izvoza, nego je zahvaljujući njemu ukupni izvoz industrijskih proizvoda veći za 9% u odnosu na 1953. i za 32,5% u odnosu na 1952.

Od 1953. do danas pojavilo se u izvozu preko 80 novih proizvoda koje prije nismo izvozili. Promijenjena struktura izvoza zahtijevala je daljnje proširenje tržišta, tako da je 1954. godina i u tom pogledu značila napredak.

3. Paralelno sa porastom izvoza industrijskih proizvoda povećan je i izvoz poljoprivrednih proizvoda. Izvoz poljoprivrednih proizvoda povećan je za 68,8% u odnosu na 1953., a prema dosadašnjim izgledima za oko 3% niži je od izvoza u 1952. Ako se zanemari veliki izvoz kukuruza u 1952. godini, onda je ovogodišnji opseg izvoza poljoprivrednih proizvoda za 36,4% veći nego u 1952. Podbačenje izvoza kukuruza trebalo je dobrim dijelom nadoknaditi povećanim izvozom stoke i stočnih proizvoda. Izvoz ovih proizvoda veći je za 60% nego u 1952. i za 75% nego u 1953., tako da se već približio predratnom opsegu.

4. Da bi se ostvario ovako povećani izvoz i ublažio manjak inozemnih sredstava, tokom ove godine poduzet je niz mjera u svrhu podsticanja izvoza:

a) izvoznicima je dana razmjerno veća dinarska i devizna stimulacija nego prošle godine;

b) uvedene su devizne i kreditne olakšice za sitne rekonstrukcije u privredi namijenjene povećanju izvoza, odnosno umanjenju uvoza;

c) dane su olakšice u sklapanju kompenzacionih poslova;

d) sklopljen je niz novih trgovinskih sporazuma koji olakšavaju razmjenu sa novim zemljama;

e) stvoren je veći broj novih trgovinskih institucija u inozemstvu (mješovite trgovinske komore, trgovinski biroi, konsignaciona skladišta i dr.) sa svrhom da bolje organiziraju i olakšaju razmjenu sa pojedinim zemljama.

5. Stimuliranjem izvoza prošireno je tržište za plasman naših izvoznih proizvoda, čime je ujedno dan podstrek povećanju kako industrijske tako i poljoprivredne proizvodnje.

U podsticanju izvoza u praksi nisu uvijek bile pronađene najprikladnije mjere. Visoki tečajevi deviza i način obračunavanja izvoznih koeficijenata podstakli su tendenciju porasta cijena, naročito poljoprivrednih proizvoda, pošto izvoznici kojima je primjenom instrumenata stimuliranja izvoza bila osigurana velika izvanredna dobit — nisu vodili računa o nivou cijena po kojima su vršili otkup poljoprivrednih proizvoda. Dok se osjetljivo povećanje izvoza stoke, mesa i jaja u odnosu na prošlu godinu odrazilo na povećanje cijena tih proizvoda na unutrašnjem tržištu, dotle se povećanje izvoza industrijskih proizvoda više odrazilo na nedostatak izvjesnih asortimana (finijih pamučnih i svilenih tkanina i sl.) nego na ukupne robne fondove i porast cijena.

6. Uvoz u 1954. godini bit će manji za oko 9 milijardi dinara nego u 1953. Navedeno umanjenje proizlazi iz manjeg uvoza opreme i nešto manjeg uvoza hrane. Uvoz hrane umanjen je i pored povećanog uvoza pšenice zbog toga što je u 1954. otpao uvoz kukuruza, šećera i nekih drugih prehrambenih proizvoda, koji su 1953. uvoženi zbog slabe žetve 1952. Nasuprot umanjenju ukupnog uvoza povećan je uvoz sirovina i drugog materijala za reprodukciju za 11%, čime je omogućen i veći opseg proizvodnje i izvoza, ma da je ovo išlo jednim dijelom na uštrb i onako nedovoljnih zaliha uvoznih sirovina u poduzećima. Ostali uvoz ostao je uglavnom nepromijenjen u odnosu na prošlu godinu.

7. Izvozne i uvozne cijene naših najvažnijih proizvoda pokazivale su u cjelini uzev stabilnost kroz protekli period. Postignute izvozne cijene u 1954. godini ne odstupaju od cijena koje su ostvarene u izvozu 1953., dok su cijene za najveći dio uvoznih sirovina bile ispod nivoa 1953.

8. Deficit platne bilance u 1954. bit će manji nego u 1953. prema procjeni za oko 8%. Značajnije se umanjuje pasiva trgovinske bilance, koja je u 1953. godini iznosila oko 63 milijarde dinara, dok će ove godine iznositi prema procjeni oko 38 milijardi dinara (na bazi cijena franko jugoslavenska granica).

Umanjenje deficita trgovinske bilance posljedica je povećanja izvoza za oko 16 milijardi dinara i umanjenja uvoza za oko 9 milijardi dinara. Činjenica da u umanjenju deficita platne bilance nije došlo do većeg izražaja umanjenje deficita trgovinske bilance uglavnom je posljedica povećane otplate obaveza, koje će

u 1954. iznositi oko 23 milijarde dinara*), t.j. za oko 50% više nego u 1953. Kakvom težinom njihovo plaćanje pritiskuje privredu i platnu bilancu vidi se po tome što one čine blizu jednu trećinu od ukupne vrijednosti izvoza.

Koncem ove godine stanje našeg zaduženja u inozemstvu umanjit će se od 103 milijarde, koliko je iznosilo koncem prošle godine, na 102 milijarde. Međutim, naše ukupno zaduženje, zajedno sa kratkoročnim kreditima, umanjit će se za oko 6 milijardi dinara.**)

8.

INVESTICIONA IZGRADNJA

1. Procjenjuje se da će vrijednost društvenih investicija u 1954. godini iznositi 379***) milijardi dinara prema 342****) milijarde dinara u 1953, što je za 11,1% više od vrijednosti investicija u 1953.*****)

Veća novčana sredstva za investicije u 1954. godini utjecala su na daljnje povećanje cijena investicionog materijala, i pored povećane proizvodnje ovih materijala u 1954. godini.

Uzimajući za bazu nivo cijena na veliko u 1953. godini za grane koje pretežno sadrže materijal posredno ili neposredno namijenjen investicijama, porast indeksa cijena u ovim granama u rujnu 1954. iznosio je: ******)

— sredstva rada	107
— obojena metalurgija	108
— cement	110
— industrija građevinskog materijala	114
— drvna industrija	123
— eksploatacija šuma	147

Porast cijena u ovim granama pokazuje da je realni (fizički) opseg investicija nešto niži od opsega iskazanog u vrijednosti zbog povećanja cijena. Porast cijena u manjoj se mjeri odrazio na izgradnju objekata osnovne investicione izgradnje, pošto su sredstva za njih bila utvrđena na bazi prosinačkih cijena 1953. koje su više od prosječnih cijena 1953.

2. U ukupnim investicijama došlo je do porasta investicija narodnih republika, narodnih odbora i privrednih organizacija, što pokazuje slijedeći pregled:

(u milijardama dinara)

	1953. period sječ.—list.	1954. period sječ.—list.	Indeks 1954 / 1953
brutto investicije	219,5	260,9	119,0
nove investicije	160,5	197,7	122,1
investicije osnovne investicione izgradnje	113,2	92,3	81,5
investicije osnovne investicione izgradnje i investicije iz saveznog budžeta	114,9	119,2	104,0
investicije narodnih republika, narodnih odbora i privrednih organizacija	45,6	78,5	171,5

Fizički opseg saveznih investicija, a naročito onih iz općeg investicionog fonda, u stvari je niži u periodu siječanj—listopad 1954. u odnosu na isti period 1953., dijelom radi porasta cijena investicionog materijala, a dijelom pošto se za uvoznu opremu u 1953. godini nije plaćao uvozni koeficijent (što iznosi 3,1 milijarde dinara) ni porez na promet proizvoda, što je sve sadržano u investicionim iznosima u 1954. godini.

U ukupnim sredstvima za investicije isplaćenim u 1954. godini u periodu siječanj—listopad učestvuju investicije iz općeg investicionog fonda i saveznog budžeta sa 55,5% prema 71,5% u istom periodu 1953., dok investicije narodnih republika, narodnih odbora i privrednih organizacija učestvuju u 1954. godini sa 44,5% prema 28,5% u istom periodu 1953. Ovo pokazuje da je u ukupnim investicijama izmijenjena struktura, time što su umanjene investicije iz općeg investicionog fonda i saveznog budžeta a povećane investicije narodnih republika, narodnih odbora i privrednih organizacija.

3. Izmijenjena je struktura ukupnih investicija i novih investicija, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

	1953. period siječanj—listopad		1954. period siječanj—listopad	
	Ukupne investicije	Nove investicije	Ukupne investicije	Nove investicije
A) Privreda	89,8	86,9	84,3	80,0
1. industrija i rudarstvo	57,6	62,8	50,8	55,0
2. poljoprivreda	4,4	4,8	4,1	4,6
3. šumarstvo	0,9	0,7	0,3	0,2
4. građevinarstvo	4,2	3,9	4,7	5,1
5. saobraćaj	18,6	10,8	19,6	10,2
6. trgovina	3,6	3,6	3,7	3,8
7. zanatstvo i domaća radinost	0,5	0,3	1,1	1,1
B) Društveni standard	10,2	13,1	15,7	20,0
8. stambeno-komunalna djelatnost	5,7	7,4	8,7	11,6
9. kulturno-socijalna djelatnost	1,7	2,0	2,8	3,6
10. investicije državnih organa i ostalo	2,8	3,7	4,2	4,8
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0

Struktura investicija u 1954. godini promijenila se u korist investicija društvenog standarda. Udio društvenog standarda u novim investicijama u periodu siječanj—listopad 1953. iznosi 13,1%, dok udio u istom periodu 1954. iznosi 20,0%.

U privrednim investicijama također je izvršena promjena strukture, i to tako što je umanjen udio industrije i rudarstva (koje obuhvaća i investicije u prehrambenoj industriji) od 62,8% u periodu siječanj—listopad 1953. na 55,0% u istom periodu 1954.

Porasle su nove investicije u 1954. godini u oblasti građevinarstva i trgovine.

U trošenju sredstava iz općeg investicionog fonda za 10 mjeseci zaostaje korištenje sredstava u poljoprivredi, a naročito u prehrambenoj industriji. Poljoprivreda je za 10 mjeseci utrošila 50,9%, a prehrambena industrija 6,7% od odobrenih kredita za 1954. godinu.

Glavni razlog zaostajanja u investiranju poljoprivrede i prehrambene industrije treba tražiti u teškoćama izazvanim prijelazom na novi sistem kreditiranja, a kod prehrambene industrije posebno još i zbog zakašnjavanja osiguranja opreme.

4. U 1954. godini prešlo se na novi sistem investiranja na bazi natječaja koji je, međutim, bilo moguće u punoj mjeri primijeniti samo za nove investicije (poljoprivreda, prehrambena industrija, brodovi).

*) Ovaj iznos obuhvaća i kratkoročne obaveze, a umanjen je za postignutu odgodu obaveza u iznosu od oko 11 milijardi dinara.

**) Iskazano stanje našeg zaduženja u obje godine obuhvaća ukupni iznos zajmova (iako nisu još u potpunosti iskorišteni) bez kratkoročnih kredita koji se obnavljaju.

***) Procjena izvršenja za 1954. godinu prikazana je na bazi izvršenja za 10 mjeseci 1954., prema Statističkom biltenu kreditiranja i financiranja za listopad 1954. (Bilten br. 10 — Narodna banka FNRJ) i procjeni za preostala dva mjeseca 1954.

****) Izvršenje u 1953. godini prema Statističkom pregledu kreditiranja i financiranja za 1953. (Narodna banka FNRJ).

*****) Privatne investicije u 1954 godini procijenjene su na 28.000 milijuna dinara, što ukupno sa društvenim investicijama iznosi 404 milijarde dinara.

******) Podaci Saveznog zavoda za statistiku i evidenciju.

Novi sistem investiranja otklonio je neke slabosti administrativne raspodjele investicionih sredstava i omogućio je privrednim organizacijama, ukoliko ispunjavaju uvjete, da dođu do sredstava za investiranje u okviru kojih je predviđen društvenim planom. Novi sistem istovremeno je pružio veće garancije da se sredstva ekonomski racionalnije raspodijele i troše.

Osim pozitivnih iskustava u primjeni natječaja, pokazalo se da granična kamatna stopa ne može biti isključivo mjerilo za dodjeljivanje investicionih kredita. Treba uzeti u obzir i druge uvjete koji su karakteristični kod pojedinih grana za određivanje rentabiliteta investicione izgradnje.

5. Isplate na ime investicionog održavanja i zamjene za 10 mjeseci 1954. bile su za 4,3 milijarde veće nego u istom periodu prošle godine i iznosile su 63,2 milijarde dinara. Ovako male isplate sredstava ne daju pravu sliku utroška, jer one proizlaze dijelom iz poteškoća u dobivanju opreme za zamjenu iz inozemstva, a dijelom i zbog sporog obračunavanja izvršenih radova na teret amortizacije unutar samih poduzeća.

9.

TRŽIŠTE I CIJENE

1. Društveni plan za 1954. godinu predviđao je da će u ovoj godini biti uglavnom očuvan nivo cijena na malo koji se formirao u prosincu 1953. Pod utjecajem rodne godine i poslije znatnog sniženja cijena tekstilu u tom mjesecu zabilježen je najniži nivo cijena. Međutim, u usporedbi sa prosincem 1953. indeks cijena na malo viši je u listopadu ove godine za 13,2%, a u odnosu na prosjek 1953. viši je za oko 2,5%.

Indeks cijena na veliko svih industrijskih proizvoda veći je u listopadu 1954. za 3% od prosječnog nivoa cijena na veliko u 1953. U odnosu na prosinac 1953. ove cijene su u listopadu 1954. više za 8%.

2. Ovakvo kretanje cijena rezultat je djelovanja više faktora, od kojih su najvažniji slijedeći:

a) stanje platne bilance zahtijevalo je posebne napore za povećanje izvoza. Povećanje izvoza nekih gotovih proizvoda utjecalo je na umanjivanje ponude na unutrašnjem tržištu. Povećanje opsega izvoza, a naročito značajne promjene njegove strukture u smislu većeg udjela finalnih industrijskih proizvoda, izazvali su potrebu povećane stimulacije za izvoz. Davanje izvozne stimulacije u praksi nije bilo uvijek pravilno odmjereno, te je ona na taj način djelovala na povećanje cijena. — Ograničavanje uvoza gotovih proizvoda također je bilo razlog porasta unutarnjih cijena.

Faktor koji je nepovoljno djelovao na cijene bio je i visok nivo deviznih tečajeva koji se formirao na tržištu deviza uz nepostojanje deviznih rezervi. Nepovoljni učinak ovog faktora naročito se očitovao u prvim mjesecima godine;

b) ovogodišnji slab rod mnogih poljoprivrednih proizvoda imao je također bitnog utjecaja na kretanje cijena. Tržni viškovi gotovo svih poljoprivrednih proizvoda, sa izuzetkom proizvoda stočarstva, znatno su ispod predviđanja. Učinak ovog faktora naročito se osjetio u posljednjim mjesecima ove godine, a on će još više doći do izražaja u prvom polugodištu 1955.

c) raspodjelom nacionalnog dohotka u 1954. godini nisu predviđene rezerve s obzirom na stanje u platnoj bilanci i zbog potreba narodne obrane i završavanja objekata osnovne investicione izgradnje. Ova činjenica kao i visok udio investicija u raspodjeli dohotka, koji proizlazi ne samo zbog osnovne investicione izgradnje već i visokih investicija republika, odbora i poduzeća, djelovali su na kretanje cijena.

Odsutnost rezervi u raspodjeli materijalnih dobara došla je tim teže do izražaja što je iz 1953. preneseno u ovu godinu preko 60 milijardi dinara neutrošenih sredstava budžetskih organa i poduzeća, koja su također vršila pritisak na cijene i pojačavala učinak faktora koji proizlaze iz raspodjele dohotka tekuće godine;

d) nedovoljna ponuda mnogih proizvoda na unutarnjem tržištu i odsutnost uvoza gotovih industrijskih proizvoda iz inozemstva stvaraju mnogim domaćim poduzećima monopolistički položaj na tržištu i mogućnost za povećanje cijena. U takvim uvjetima, a uz učinak instrumenata raspodjele dohotka između komuna i poduzeća, došla je tokom ove godine do izražaja tendencija povećavanja dobiti kroz visoke cijene umjesto povećanja dobiti kroz povećanje proizvodnje i umanjenje troškova proizvodnje.

10.

POTROŠNJA STANOVNIŠTVA

Porast cijena industrijskih i poljoprivrednih proizvoda nepovoljno je djelovao na kretanje potrošnje stanovništva i kretanje standarda života u ovoj godini.

Ako se potrošnja stanovništva u 1954. godini usporedi sa ostvarenom potrošnjom u cijeloj 1953. godini konstatira se izvjestan manji porast potrošnje u 1954. godini. Ukupna potrošnja industrijskih i poljoprivrednih proizvoda u 1954. godini veća je za oko 4% od potrošnje u 1953. godini, dok je prosječna potrošnja (po glavi stanovnika) veća za oko 2%.

Međutim, u odnosu na postignuti nivo potrošnje i standarda života u posljednjim mjesecima 1953. — s kojima se računalo i u predviđanjima Saveznog društvenog plana za 1954. godinu — prosječna potrošnja stanovništva u toku 1954. je u opadanju, jer su cijene rasle brže nego prihodi stanovništva.

U odnosu na prethodnu godinu značajno je porasla u 1954. godini potrošnja industrijske robe: za 13% ukupna potrošnja, odnosno za 11% potrošnja po glavi stanovnika. To znači da se u općoj strukturi potrošnje povećao udio industrijskih proizvoda. Od industrijskih proizvoda porast potrošnje zabilježen je naročito kod tekstila i obuće. Zatim za skoro dva puta povećala se potrošnja ugljena za ogrjev i pored toga što je bilo teškoća u pogledu nabave ovog artikla od strane stanovništva. U strukturi prehrane u ovoj se godini umanjila potrošnja mesa, povrća, voća i jaja, a povećala se potrošnja žitarica.

Istovremeni porast cijena industrijskih i poljoprivrednih proizvoda uz jače naglašen porast cijena hrane, naročito je nepovoljno djelovao na potrošnju stanovništva većih gradova i industrijskih centara. S obzirom na to da su se novčani prihodi poljoprivrednih

proizvođača od prodaje poljoprivrednih proizvoda povećali prilično u odnosu na prethodnu godinu, dalje s obzirom na znatan porast prihoda sela iz zaposlenja izvan poljoprivrede, — jer je veliki porast zaposlenih u poljoprivredi u 1954. godini pretežnim dijelom sa sela — uvjeti za potrošnju poljoprivrednih proizvođača bili su povoljniji nego u prethodnoj godini.

Teškoće u snabdijevanju stanovništva prehrambenim i industrijskim proizvodima u 1954. godini u prvom redu su rezultat materijalnih uvjeta, na koje su najviše djelovale ograničene mogućnosti naše platne bilance i umanjenje poljoprivredne proizvodnje zbog nepovoljnih vremenskih prilika. U takvim uvjetima učinjeni su veliki napori da se osigura uvoz najvažnijih reprodukcionih materijala za rad naše industrije i povećanje proizvodnje industrijskih proizvoda za potrebe stanovništva. Uvoz sirovina i drugog materijala za reprodukciju povećan je u 1954. godini za 11% i pored umanjenog korištenja inozemnih sredstava plaćanja u toj godini. Isto tako su se morala angažirati velika devizna sredstva za uvoz pšenice i masti, radi namirenja potreba stanovništva u ovim osnovnim prehrambenim proizvodima i održanja njihovih cijena. U 1954. godini na uvoz pšenice i jestivih masnoća izdano je oko 23 milijarde deviznih dinara, što čini oko 18% od ukupnih plaćanja u toj godini. Znatnim porastom i stalnim održavanjem visokog nivoa zaposlenosti u 1954. godini povećani su novčani prihodi stanovništva, što je također pridonijelo održavanju i izvjesnom povećanju ukupnog nivoa potrošnje stanovništva.

11.

KREDITI ZA OBRTNA SREDSTVA

Odobreni kratkoročni krediti u privredi porasli su za proteklih devet mjeseci 1954. za iznos od 136 milijardi dinara*), dok porast korištenih kredita iznosi 107 milijardi.

Postignuti uspon industrijske proizvodnje, povećani opseg prometa, puštanje u pogon novih i proširenje jednog dijela postojećih kapaciteta, kao i pojačana robna razmjena sa inozemstvom, i to u prvom redu na sektoru izvoza, prouzrokovali su određeni porast kredita. Međutim, ovim se objašnjava samo manji dio ukupnog povećanja volumena kredita u ovoj godini. Povećanje opsega kredita u većoj mjeri izazvano je ovogodišnjim kretanjem cijena i promijenjenim načinom obračunavanja i uplate obaveza privrednih organizacija prema društvenoj zajednici, kao i promjene u novim instrumentima i sistemu koje su utjecale na strukturu cijena. Uz to i pojava upotrebe obrtnih sredstava za investicije također je doprinijela povećanju opsega kredita.

Novi način reguliranja obaveza poduzeća prema fondovima i budžetu prilično je umanjio i osjetljivo vremenski skratio mogućnosti privrednih organizacija da privremeno koriste dio neuplaćenih obaveza prema društvenoj zajednici kao djelomični izvor za pokriće dijela svojih obrtnih potreba.

*) Za osnovu uzeto je stanje kratkoročnih kredita u privredi koncem prosinca 1953.

Spomenuti faktori bitno su promijenili strukturu obrtnih sredstava privrednih organizacija, i to u pravcu povećanog udjela kratkoročnih kredita Narodne banke u cjelokupnom iznosu obrtnih sredstava koja privredne organizacije koriste.

Uplaćena sredstva u budžet i fondove na ime obaveza poduzeća iz 1953., kao i iz tekuće godine, koja su u znatnoj mjeri bila popraćena njihovim zamjenjivanjem u poduzećima novoodobrenim kratkoročnim kreditima, znatno su iznad predviđanja Saveznog društvenog plana za 1954. godinu. Trošenje tih sredstava u proteklom periodu 1954. negativno je utjecalo na tržište i na kretanje cijena, a time posredno i na daljnji porast kredita, jer se opseg kredita prilagođavao promijenjenim odnosima cijena.

Na taj način kredit je bio sprovodnik preko koga su se mogle tendencije povećanja cijena nesmetano širiti na cijelu privredu.

Takve pojave i njihovo širenje u većem opsegu olakšavao je i sam kreditni sistem koji se primjenjivao u 1954. godini. Pokazalo se u toku primjene da postojeći kreditni sistem, koji je bio uveden u toku 1954., zasnovan na principu odobravanja kredita putem kamatne stope, nije raspolagao potrebnim instrumentima, čijom bi se primjenom mogli osjetljivije ublažavati nastali poremećaji i aktivno utjecati na lokaliziranje pojava porasta cijena, a u prvom redu koji bi omogućili da se privremeno neutralizira i odgodi prekomjerna tražnja na tržištu koja je potjecala iz viška sredstava budžeta i fondova, nastalih iz poraslog nivoa cijena.

U tu svrhu bit će potrebno da se u 1955. godini primijene instrumenti koji će omogućavati čvršće držanje opsega kredita i ograničenje prekomjerne tražnje koja bi se mogla pojaviti na tržištu.

12.

RASPODJELA UKUPNOG DRUŠTVENOG PROIZVODA

1. Na raspodjelu ukupnog društvenog proizvoda u 1954. godini bitno su utjecali slijedeći faktori: porast industrijske proizvodnje, osjetljivo umanjenje poljoprivredne proizvodnje, povećanje izvoza i njegove stimulacije, opseg investicione izgradnje i kretanje cijena industrijskih i poljoprivrednih proizvoda i usluga.

Povoljan razvoj industrijske proizvodnje i osiguranje uvoza žitarica, kao i dobar rod poljoprivredne proizvodnje u 1953. godini, ublažili su učinke slabog prinosa poljoprivredne proizvodnje na kretanja u privredi i na raspodjelu ukupnog društvenog proizvoda.

2. Kretanja u privredi različito su se odrazila na pojedine kategorije potrošnje. Znatnije su porasli rashodi budžeta i sredstava za investicije, dok je potrošnja stanovništva imala blag porast u odnosu na prosjek 1953.

3. Kretanja u cijenama bitno su utjecala na odnose u raspodjeli između Federacije, narodnih republika, narodnih odbora i poduzeća u sredstvima kojima upravljaju spomenuti organi.

a) Rashodi Federacije povećani su tokom godine:

— radi povećane stimulacije izvoza od koga je u znatnoj mjeri zavisilo osiguranje industrijske proizvodnje i prehrane stanovništva, uvozom hrane i sirovina,

— radi osiguranja potrebnih sredstava za nastavljanje osnovne investicione izgradnje od koje u znatnoj mjeri zavisi daljnji porast industrijske proizvodnje. Ovim je ublažen učinak povećanih cijena na izvršenje programa osnovne investicione izgradnje.

Povećani rashodi Federacije kreću se u okvirima prihoda koji se ostvaruju u ovoj godini.

b) Sredstva kojima upravljaju narodne republike, narodni odbori i poduzeća znatno su veća od predviđanja prema Saveznom društvenom planu za 1954 godinu.

Ovako povećana sredstva utjecala su da se znatnije povećaju rashodi budžeta i investicije.

4. Kretanje cijena različito se odrazilo na pojedina područja u pogledu ostvarivanja sredstava. Industrijski razvijenija područja iz povećanih cijena ostvarila su znatno veća sredstva, dok su se na pojedine poljoprivredne rajone i privredno nerazvijena područja kretanja cijena odrazila u suprotnom smislu.

5. Visoka novčana sredstva ostvarivana tokom godine sa svoje strane utjecala su na kretanje cijena, te je za stabilnije odnose na tržištu od bitnog značaja povlačenje iz prometa novčanih sredstava nastalih iz povećanih cijena, da se ne bi njihov učinak nastavio i u 1955. godini.

DRUGI DIO

SMJERNICE ZA RAZVITAK PRIVREDE U 1955. GODINI

Za razvoj privrede u 1955. godini karakteristični su slijedeći momenti:

1. Postignuti nivo industrijske proizvodnje u 1954. godini, puštanje u pogon novih kapaciteta, povoljniji uvjeti za rad prerađivačke industrije omogućavaju značajni porast industrijske proizvodnje i potpunije korištenje kapaciteta, i to kako u granama bazične tako i u granama prerađivačke industrije.

Stvaranje povoljnijih uvjeta, povećana materijalna ulaganja i mjere za unapređenje poljoprivrede koje su dosada poduzete i koje će se u 1955. godini poduzimati predstavljaju osnovu za postepeni porast poljoprivredne proizvodnje. Na toj osnovi i uz normalne klimatske uvjete može se očekivati da će poljoprivredna proizvodnja biti na nešto većem nivou od dosadašnje prosječne proizvodnje.

2. Povećanje izvoza predstavlja osnovni preduvjet za razvoj privrede i u 1955. godini. Znatne obaveze po inozemnim zajmovima, umanjeno korištenje inozemnih sredstava plaćanja i visoki uvoz hrane uslijed slabog roda u 1954. godini zahtijevaju što veće ostvarenje vlastitih deviznih sredstava. U ovakvim uvjetima povećanje industrijske proizvodnje u najvećoj mjeri zavisi od uspješnog ostvarenja izvoza.

3. Sredstva za ukupne investicije u 1955. godini predviđaju se na nižem nivou nego u prethodnoj godini. Angažiranje sredstava za objekte osnovne investicione izgradnje umanjeno je u odnosu na 1954. godinu radi završavanja većeg broja objekata što će omogućiti daljnje izmjene u strukturi investicija.

4. Povećanje potrošnje stanovništva u 1955. godini zasnovano je na porastu proizvodnje i povećanju novčanih prihoda stanovništva. Za postizanje predviđenog porasta potrošnje predviđa se poduzimanje određenih mjera na području robno-novčanih odnosa i odgovarajućih mjera za sređivanje tržišta.

5. Radi uspostavljanja stabilnijih odnosa u privredi i na tržištu i radi ostvarenja predviđenih proporcija u raspodjeli nacionalnog dohotka predviđa se stvaranje obaveznih rezervi iz svih sredstava koja će u toku godine ostvariti Federacija, narodne republike, narodni odbori i privredne organizacije.

6. U 1955. godini provest će se promjene u načinu raspodjele dohotka privrednih organizacija i načinu formiranja plaća. Ovim promjenama treba da se podstakne interes privrednih organizacija za povećanje produktivnosti rada. Isto tako ovim promjenama proširuje se uloga narodnih odbora u pogledu formiranja plaća u privredi.

GLAVA I.

INDUSTRIJA

1.

Daljnji razvitak industrije u 1955. godini zasniva se na puštanju u pogon novih industrijskih kapaciteta, osvajanju nove proizvodnje i podsticanju razvitka prerađivačke industrije, pri čemu će se poduzeti još i slijedeće mjere:

a) osiguranje snabdijevanja industrije sirovinama i važnijim pomoćnim materijalima po stabilnijim kursevima;

b) osiguranje potrebnih sredstava za nabavu inozemnih licenca, kooperacija sa stranim poduzećima, kao i potpomaganje unapređenja proizvodnje i međusobna suradnja domaćih poduzeća u svrhu postepenog osvajanja nove proizvodnje;

c) stimuliranje industrijskog izvoza uopće i ograničavanje manje bitnog uvoza i nerobnih plaćanja, vodeći računa o učinku tih mjera na unutrašnje tržište;

d) proširenje mogućnosti korištenja amortizacije i korektura u stopama amortizacije kod pojedinih privrednih grana, a naročito kod termoelektrana, poduzeća crne metalurgije, rudnika ugljena, nemetala, metala i nekih grupa poduzeća prehrambene i građevinske industrije i saobraćaja;

e) da bi se stvorili povoljniji uvjeti za stabilnije cijene i za ublažavanje disparitеta u cijenama, izvršit će se korekture poreza na promet kod jednog dijela proizvoda i primijeniti šire diferenciranje kamata na osnovna sredstva kod nekih grana (na pr. u crnoj metalurgiji, grafičkoj industriji, industriji građevinskog materijala, prehrambenoj industriji i novinsko-izdavačkoj djelatnosti).

2.

Polazeći od postignutih rezultata u 1954. godini i analize mogućnosti proizvodnje, potrošnje, izvoza i uvoza i općeg stanja platne bilance, predviđa se opći porast industrijske proizvodnje u 1955. godini za 14% u odnosu na procjenu ostvarenja u 1954. godini.

Predviđa se slijedeće povećanje opsega proizvodnje:

	Indeksi fizičkog opsega industrijske proizvodnje		
	1954/1953	1955/1953	1955/1954
	(procjena izvršenja)		
Ukupna industrijska proizvodnja (bez brodogradnje, grafičke i filmske industrije)*)	115	131	114

Na bazi prikazanog porasta industrijske proizvodnje može se očekivati slijedeći porast fizičkog opsega industrijske proizvodnje po granama:

	Indeksi fizičkog opsega industrijske proizvodnje		
	1954/1953	1955/1953	1955/1954
proizvodnja električne energije	113	129	115
proizvodnja i prerada ugljena	116	127	109
proizvodnja i prerada nafte	121	140	119
crna metalurgija	132	176	133
obojena metalurgija	104	125	120
proizvodnja i prerada nemetala	115	151	132
metalna industrija	117	136	116
elektroindustrija	116	146	126
kemijska industrija	121	155	128
industrija građevinskog materijala	102	116	114
drvna industrija	103	103	100
proizvodnja i prerada papira	108	128	118
tekstilna industrija	122	141	116
industrija kože i obuće	114	123	108
industrija gume	122	126	103
prehrambena industrija	108	111	103
industrija duhana	138	122	89
Ukupno industrija	115	131	114

Porast brodogradnje u fizičkom opsegu u 1955. u odnosu na 1954. godinu iznosi 3%, grafičke industrije također 3%.

Proizvodnja elektroenergije u 1955. godini u odnosu na izvršenje u 1954. godini povećava se za 490 milijuna kWh. Usprkos visokog porasta proizvodnje, potrebe elektroenergije ne će se moći u potpunosti zadovoljiti.

I tokom 1955. očitovat će se manjak elektroenergije u NR Srbiji, koji će se donekle ublažiti stupanjem u pogon dalekovoda između Bosne i Hercegovine i Srbije. Tek ulaskom u pogon hidroelektrane Zvornik i termoelektrane Kolubara potrebe će se moći u osnovi namiriti.

Potrebe elektroenergije za područja Slovenije i Zapadne Hrvatske ne će se moći u cjelini namiriti tokom zimskih mjeseci (siječanj, veljača i prosinac) ni u 1955. godini, a u Dalmaciji će manjak energije uslijediti tokom ljetnih mjeseci.

U toku 1955. godine vršit će se pripreme za organiziranje jedinstvenog elektroprivrednog sistema i uvođenje jedinstvenih cijena elektroenergije.

Proizvodnja ugljena u 1955. godini prema predviđenom ostvarenju za 1954. godinu povećava se za jedan milijun tona ili 8%, a prema ostvarenju u 1953. za 3,1 milijuna tona ili 28%. Predviđeno povećanje najveće je kod lignita i iznosi u odnosu na 1953. 50%, a u odnosu na 1954. 10%.

Predviđa se da će se povećanom proizvodnjom u 1955. godini poboljšati snabdijevanje potrošača u usporedbi sa 1954. godinom, i to prije svega pomoću lignita.

3.

U vezi sa dovršavanjem objekata osnovne investicione izgradnje u 1955. godini bit će pušteni u pogon novi kapaciteti koji će nakon izvršenja probnog pogona postepeno postići slijedeću proizvodnju, izraženu u njihovim glavnim proizvodima*): električne energije 600.000 MWh sa snagom generatora od 160 MW; sušenog ugljena 800.000 t/god., koksa 225.000 t/god., prerade sirove nafte 330.000 t/god., sirovog željeza 227.000 t/god., sirovog čelika 380.000 t/god., valjanih proizvoda crne metalurgije 243.000 t/god., cinka 12.000 t/god., valjanih proizvoda aluminija 16.000 t/god., cementa 550.000 t/god., keramike 10.000 t/god., stakla 13.680 t/god., sumporne kiseline 50.000 t/god., superfosfata 60.000 t/god., kalcinirane sode 50.000 t/god., kaustične sode 26.000 t/god., tekućeg klora 1.150 t/god., kromnih soli 5.000 t/god., sulfitne celuloze 19.100 t/god., sulfatne celuloze 24.000 t/god., roto-papira 20.000 t/god. i natron-papira 22.000 t/god.

4.

S obzirom na opći porast industrijske proizvodnje, na puštanje u pogon novih kapaciteta, na učinak novog platnog sistema u privredi, predviđa se da će proizvodnost rada u 1955. godini porasti. Ocjenjuje se da će povećanje broja zaposlenih u industriji iznositi oko 60.000 u odnosu na prosječni broj u 1954.

GLAVA II.

POLJOPRIVREDA

1.

Daljnjem razvitku poljoprivredne proizvodnje pridonijet će:

a) mjere za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i osiguranje sredstava za njihovo provođenje;

b) mjere za sređivanje tržišta poljoprivrednih proizvoda;

*) U odnosu na 1952. porast proizvodnje u 1953. iznosi 11%, za 1954. 37%, a predviđeni porast u 1955. 45%.

*) U planu 1955. računato je samo djelomično sa proizvodnjom kapaciteta iz odeljka 3.

c) povećani volumen industrijskih proizvoda za razmjenu sa selom.

2.

Unapređenje i porast poljoprivredne proizvodnje putem povećanja prinosa omogućit će se:

a) povećanom upotrebom umjetnih gnojiva, u koju svrhu je u platnoj bilanci za 1955. godinu osigurano 2,5 milijarde dinara.

Sa povećanom proizvodnjom i uvozom, potrošnja umjetnih gnojiva iznosit će (u tonama):

	1953.	1954. (procjena izvršenja)	1955. (plan)
dušična gnojiva	49.000	120.000	180.000
kalijeva gnojiva	18.000	40.000	60.000
fosforna gnojiva	65.000	120.000	200.000
Ukupno	132.000	280.000	440.000

b) popustom kod kupnje poljoprivrednih strojeva, alata, umjetnih gnojiva, goriva i maziva — od 35 do 80%, što ukupno iznosi 13,6 milijardi dinara u 1955., prema 6 milijardi u 1954. godini, — omogućit će se znatno proširenje njihove nabave i upotrebe u poljoprivrednoj proizvodnji.

Za uredno održavanje i bolju eksploataciju postojećeg mašinskog parka u poljoprivredi osigurava se regres za nabavu rezervnih dijelova iz domaće proizvodnje i uvoza, kao i olakšice u primjeni instrumenata društvenog plana i pri dobivanju kredita za sve specijalizirane radionice i servise za popravak poljoprivrednih strojeva;

c) formiranjem fondova za unapređenje poljoprivredne proizvodnje u Federaciji, republikama i kotarima. Sredstva ovih fondova upotrijebit će se za poduzimanje mjera za povećanje poljoprivredne proizvodnje, a naročito:

— uvođenje premija za elitni sjemenski materijal i regresa za sortnu sjemensku robu žitarica, čemu su u prvom redu namijenjena sredstva saveznog fonda za unapređenje poljoprivrede;

— organiziranje trijerskih stanica za pročišćavanje i dezinfekciju sjemena kod zemljoradničkih zadruga i narodnih odbora općina, što bi trebalo osigurati prvenstveno iz kotarskih fondova za unapređenje i na bazi kredita iz općeg investicionog fonda;

— organiziranje demonstracionih ogleda, šire uvođenje krmnog bilja u plodored putem premiranja sjemena, osnivanje raznih servisa za unapređenje poljoprivrede, premiranje usjeva i kvalitetne priplodne stoke i druge mjere u svrhu povećanja upotrebe agrotehnike u poljoprivredi. Sredstva za ovakve mjere trebalo bi osigurati iz kotarskih i republičkih fondova za unapređenje poljoprivrede;

— podizanje voćarske i vinogradarske proizvodnje putem posebnih premija za kvalitetni sadni materijal i za novopodignute i obnovljene voćnjake i plantažne vinograde iz republičkih i kotarskih fondova za unapređenje poljoprivrede;

— stimuliranje izgradnje gnojišta i silosa za stočnu hranu putem posebnih subvencija iz sredstava republičkih i kotarskih fondova za unapređenje poljoprivrede;

— stimuliranje šire proizvodnje kvalitetnog priplodnog materijala u stočarstvu — putem posebnih premija za priplodna grla, što bi također trebalo osigurati iz republičkih i kotarskih fondova za unapređenje poljoprivrede;

— premiranje priplodnih grla na sajmovima i izložbama;

— organiziranje stanica za umjetno osjemenjavanje goveda u nekim važnijim stočarskim područjima;

d) produženjem financiranja započetih melioracionih objekata, kao i financiranjem novih objekata putem natječaja iz općeg investicionog fonda — ukoliko se radi o rekonstrukciji, dopuni i zamjeni postojećih melioracionih objekata i njihovom osposobljavanju za eksploataciju, o odvodnjavanju novih površina i izgradnji sistema za navodnjavanje.

Radove na uređenju bujica, regulaciji rijeka i obrani od poplava trebalo bi financirati iz sredstava narodnih republika i narodnih odbora;

e) proširenjem i daljnjim razvojem mreže stanica za zaštitu bilja u svrhu što efikasnije borbe protiv biljnih bolesti i štetočinja. Ove mjere trebalo bi financirati iz budžetskih sredstava narodnih republika i narodnih odbora, kao i iz sredstava poljoprivrednih organizacija;

f) povećanjem produktivnosti stoke i stočne proizvodnje, što će se omogućiti prvenstveno slijedećim mjerama:

— povećanjem krmne baze putem subvencioniranja proizvodnje sjemena krmnog bilja, što će utjecati i na proširenje sjetve ovog bilja;

— podizanjem tvornica i radionica za preradu stočne hrane iz posebnih sredstava općeg investicionog fonda;

— uvozom kvalitetne priplodne stoke, u koju svrhu su u platnoj bilanci predviđena potrebna devizna sredstva;

— kontingentiranjem, odnosno zabranom izvoza stočne hrane;

— proširenjem i daljnjim razvojem mreže veterinarskih stanica, ambulanta i bolnica, u svrhu suzbijanja stočnih zaraza, bolesti i štetočinja. Sredstva za ove mjere trebalo bi osiguravati iz budžeta narodnih republika i narodnih odbora;

— melioracijama i pravilnim korištenjem planinskih pašnjaka, izgradnjom pojila na njima, puteva i drugo. Sredstva za ove mjere trebalo bi osigurati iz budžeta narodnih republika i narodnih odbora;

g) proširenjem i daljnjim razvojem mreže stanica, zavoda i drugih ustanova za unapređenje poljoprivredne proizvodnje u koju svrhu će se potrebna sredstva predvidjeti iz saveznih sredstava, budžeta republika i narodnih odbora i fondova za unapređenje poljoprivrede;

h) produženjem započete izgradnje objekata prehrambene industrije (klaonica, hladnjača, silosa, mlinova) u koju će se svrhu utrošiti 7,6 milijardi dinara.

U okviru ove svote predviđena su sredstva za rekonstrukciju šećerana, uljara, kudjeljara, izgradnju tvornica stočne hrane i opremu poduzeća za promet poljoprivrednim proizvodima.

3.

U 1955. godini za investicije u poljoprivredi predviđa se u općem investicionom fondu iznos od 16.000 milijuna dinara i osiguravaju povoljniji uvjeti za kreditiranje. Odobravanje kredita ostaje i dalje u okviru natječaja, jer se u sadašnjim uvjetima na ovaj način može najbolje osigurati pravilno usmjeravanje investicionih ulaganja u poljoprivredu.

Iz sredstava općeg investicionog fonda za unapređenje poljoprivrede i opreme poljoprivrednog tržišta glavnog žitorodnog područja u FNRJ — Vojvodine i Istočne Slavonije — izdvojit će se posebna sredstva.

Uvođenjem posebnih olakšica kao što su oslobođenje od uplate kamata na osnovna sredstva i poreza na dobit, umanjenjem kamata na obrtna sredstva, kao i stvaranjem rezervnih fondova i punim korištenjem uplaćene amortizacije, — stvaraju se povoljnije mogućnosti za veća investiciona ulaganja kod svih poljoprivrednih proizvođačkih organizacija i drugih privrednih organizacija i ustanova vezanih za rad u poljoprivredi.

4.

Sređivanju tržišta poljoprivrednih proizvoda a time i stvaranju povoljnijih uvjeta za razvoj poljoprivredne proizvodnje naročito će pridonijeti:

a) proširenje sistema kontrahiranja poljoprivrednih proizvoda prije početka sjetve i proizvodnje, uz davanje beskamatnog avansa u sredstvima za proizvodnju: u sjemenu, gnojivu, sredstvima za zaštitu bilja i stoke, kao i u gotovom novcu;

b) veći udio na tržištu uopće, a posebno u maloprodaji, poljoprivrednih proizvođačkih organizacija — zadruga i poljoprivrednih dobara u svrhu što povoljnije realizacije poljoprivrednih proizvoda;

c) usavršavanje i jačanje sistema trgovine i kontrahiranja poljoprivrednih proizvoda i poboljšanje tehničke opreme privrednih organizacija koje se bave prometom ovih proizvoda.

Stvaranjem povoljnih uvjeta za razvoj poljoprivredne proizvodnje i sređivanjem tržišta a u skladu sa raspoloživim sredstvima, postepeno će se uklanjati postojeći disparitet između cijena žitarica i cijena ostalih poljoprivrednih proizvoda, kao i između cijena poljoprivrednih i industrijskih proizvoda.

5.

U 1955. godini stvaraju se uvjeti za povećani opseg razmjene robe sa selom, uslijed povećanja robnih fondova i povećanja prihoda proizvođača, i to: iz povećane poljoprivredne proizvodnje, iz povećanih kredita i na bazi proširenja povlastica za kupnju industrijske robe za poljoprivrednu proizvodnju.

6.

Na temelju dosada poduzetih mjera i mjera koje se predviđaju u 1955. godini, može se očekivati da će se poljoprivredna proizvodnja kretati nešto iznad nivoa prosječno rodne godine.

7.

Oporezivanje poljoprivrednih proizvođača na bazi katastarskog dohotka koje se počelo uvoditi u 1954. godini, još dalje će se učvrstiti i proširiti u 1955. godini na područja gdje su završeni elaborati, kao i na novim područjima gdje će biti uveden katastar.

U svrhu što povoljnijeg učinka novog sistema oporezivanja, narodni odbori tokom 1955. godine vršit će ispravke u katastru uslijed promjena u posjedovnim odnosima, vršit će preklasiranje zemljišta i usklađivat će ljestvice katastarskog prihoda. U 1955. godini ublažit će se i progresija u poreznim stopama, prema stanju u 1954. godini. Za bolje prilagođavanje tržišnim uvjetima, ovlašćuju se narodne republike da mogu kod izračunavanja katastarskog prihoda odstupiti u određenom postotku od prosječnih cijena, prema uvjetima pojedinih kotara, odnosno rajona. Isto tako treba pristupiti ponovnom izračunavanju katastarskog dohotka od poljoprivrede, na temelju stvarne i uobičajene proizvodnje u pojedinim kotarima.

GLAVA III.

ŠUMARSTVO

1.

Za razvoj i unapređenje šumarstva predviđa se poduzimanje naročito slijedećih mjera:

a) pojačana izgradnja šumskih komunikacija radi racionalnijeg korištenja šumskog fonda, a naročito radi zaštite već iscrpljenih rajona, čime će se učiniti pristupačnijim još neiskorišteni ili nedovoljno iskorišteni rajoni;

b) pošumljavanje novih površina kojima se proširuju sadašnje površine obrasle vrstama drveća visokog prirasta (topole i sl.);

c) obogaćivanje čistih bukovih šuma crnogoričnim vrstama drveća; i

d) pošumljavanje i melioracije ogoljelih terena radi sprečavanja erozije, odnošenja zemljišta i saniranja bujičnih područja.

U tu svrhu kod narodnih republika i narodnih odbora pristupa se u 1955. godini osnivanju fondova za unapređenje šumarstva, iz kojih će se osigurati sredstva za provođenje gornjih mjera. Sredstva ovih fondova prvenstveno će se osiguravati iz prihoda od šumskih taksa. Ukoliko sredstva ovih fondova ne bi bila dovoljna, narodne republike i narodni odbori trebali bi osigurati potrebna sredstva iz svojih budžeta.

Daljnjem unapređenju šumarstva pridonijet će i sređivanje organizacije šumarstva donošenjem zakonskih propisa.

Šumska gospodarstva osiguravat će iz svojih redovnih prihoda sredstva za održavanje postojećeg šumskog fonda, i to:

— za pošumljavanje redovnih i starih sječina, paljika i šumskih čistina;

— za melioracije degradiranih šuma i šikara;

— za njegu i zaštitu šuma čišćenjem mladih šuma, čuvanjem šuma od požara i održavanjem higijenskih mjera za zaštitu od insekata i biljnih bolesti; i

— za premjer šuma, drvnih masa i priraštaja u svrhu sastava uređajnih elaborata.

2.

I u 1955. godini umanjuje se ukupni opseg sječa u usporedbi sa prethodnim godinama u svrhu da se postepeno opseg sječe što više približi priraštaju. Ukupni opseg sječe u šumama općedruštvenog vlasništva potreban za namirenje industrije, rudarstva, saobraćaja, široke potrošnje i izvoza drvnih proizvoda ostat će na istom nivou kao i u 1954. godini, ali će se umanjiti opseg sječa za lokalne potrebe na račun boljeg korištenja unutrašnjih rezervi. Da bi se osiguralo snabdijevanje gradova najnužnijim potrebama u ogrjevnom drvetu, Savezno izvršno vijeće može određivati obaveze po narodnim republikama o isporuci ogrjevnog drveta za široku potrošnju.

Narodne republike odredit će iz ukupnog šumskog fonda opseg sječa po pojedinim rajonima.

Radi sređivanja tržišta drveta i dalje će se primjenjivati progresivni porez na promet na rezanu građu jele i smrče i određivati najviše cijene drveta na panju.

3.

Predviđa se da će sječa drvne mase u šumama općedruštvenog vlasništva iznositi 15,300.000 m³, što osigurava proizvodnju tehničkog drveta za unutrašnje tržište i izvoz, kao i drveta za ogrjev na nivou 1954.

GLAVA IV.
SAOBRAĆAJ

1.

Razvitak saobraćaja u 1955. godini osigurava se daljnjom investicionom izgradnjom saobraćajnih objekata — željezničkih pruga, puteva, pomorskih luka, plovnih i voznih sredstava i telegrafsko-telefonskih veza u većem opsegu nego u 1954. godini.

Za osiguranje potreba povećanog robnog i putničkog saobraćaja u 1955. godini predviđa se veći opseg održavanja postojećih i šira zamjena dotrajalih saobraćajnih sredstava. U tu svrhu povećavaju se amortizacioni fondovi saobraćajnih poduzeća za 11%, uplatom pune amortizacije i kod Jugoslavenskih željeznica, i osigurava puno korištenje amortizacije kod svih saobraćajnih grana.

Da bi se osigurala investiciona izgradnja, kao i obnova i zamjena saobraćajnih sredstava predviđeni su povoljniji uvjeti za uvoz deficitarnih dijelova i opreme.

U svrhu proširenja, obnove i rekonstrukcije saobraćajnih kapaciteta oslobađaju se u 1955. godini od saveznog poreza na dobit i osnivaju vlastite investicione fondove iz ovih sredstava, osim željezničkog i poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja, još i javni cestovni, riječni i zračni saobraćaj, pomorsko brodarska poduzeća za lokalnu plovidbu, poduzeća luka i skladišta i poduzeće »Brodospas«.

U vezi porasta vanjskotrgovinske razmjene, radi uštede u devizama i boljeg iskorištenja domaćeg brodskog prostora, poduzimaju se mjere za osiguranje većeg udjela domaće flote u izvozu i uvozu, koji će odgovarati veličini naše flote i općim uvjetima poslovanja na međunarodnom pomorskom tržištu, kao i za skretanje prijevoza robe iz vanjsko-trgovinske razmjene sa suhozemnog na vodni transport.

2.

Prema predviđenom povećanju proizvodnje i robnog prometa, kao i tendenciji daljnjeg porasta putničkog saobraćaja, predviđa se slijedeće povećanje fizičkog opsega saobraćaja:

	Indeksi		
	1954/1953	1955/1953	1955/1954
ukupni saobraćaj	107,1	112,7	105,5
robni saobraćaj	106,9	113,4	106,0
putnički saobraćaj	108,5	113,8	105,0
ptt saobraćaj	102,4	104,2	101,8
u tome:			
željeznički saobraćaj			
— robni	107,7	115,7	107,3
— putnički	105,3	108,7	103,2
pomorski saobraćaj			
— robni	102,4	105,0	102,0
— putnički	107,7	125,0	116,0

U svrhu boljeg zadovoljenja potreba prijevoza robe i putnika predviđaju se:

a) u željezničkom saobraćaju povećanje teretnog kolskog parka sposobnog za saobraćaj u prosjeku za 9%, a putničkog za 7%. Ovo povećanje postići će se proširenjem opsega popravaka kola i stavljanjem u saobraćaj novih tračničkih autobusa, kao i kursnih putničkih kola za poboljšanje putničkog saobraćaja i turizma;

b) u pomorskom saobraćaju povećanje putničkih mjesta u prosjeku za 20%;

c) u riječnom saobraćaju povećanje vučne snage tegljača za 15% i tovarnog prostora, većim dijelom iz obnove a manjim iz novogradnje;

d) u cestovnom i gradskom saobraćaju izvjesno povećanje kapaciteta voznog parka iz domaće proizvodnje.

3.

Kretanje investicija u saobraćaju pokazuju slijedeće tabele:

	Indeksi		
	1954/1953	1955/1953	1955/1954
nove investicije	120	126	104
ukupne investicije	125	135	108

Nove investicije u milijunima dinara:

1953.	1954.	1955.
24.500	29.600	30.800

Osim toga predviđaju se investicije u narodnim republikama za izgradnju puteva.

Veće ukupne investicije omogućuju povećanje transportnih kapaciteta naročito u željezničkom saobraćaju, čime se u prijevozu robe i putnika osiguravaju bolji uvjeti nego u 1954. godini.

Od značajnijih investicionih objekata u 1955. godini predviđeni su: nastavak izgradnje pruge Beograd—Bar i intenziviranje izgradnje pruge Sarajevo—Ploče; izgradnja puteva od strane Jugoslavenske narodne armije; daljnja izgradnja pomorskih i riječnih brodova u vrijednosti od 9.[illegible]0 milijuna dinara i izgradnja međunarodnih telegrafsko-telefonskih veza.

4.

Za uspješno poslovanje pasivnih saobraćajnih poduzeća osiguravaju se dotacije iz fonda regresa i dotacija zračnom saobraćaju i putničkoj plovidbi pomorskog i riječnog saobraćaja u iznosu od 1.472 milijuna dinara.

5.

Tarife u saobraćaju predviđaju se na istom nivou kao i u 1954. godini, uz manje korekture u pomorsko-putničkom, poštansko-telegrafsko-telefonskom i cestovnom saobraćaju, kao i uz izvjesnu reviziju tarifa u željezničkom saobraćaju, radi usklađivanja tarifnih stavova sa promjenom strukture robe u prijevozu.

GLAVA V.
GRAĐEVINARSTVO

1.

Daljnji razvoj građevinarstva omogućit će:

a) povećanje proizvodnje materijala za građenje za koju se očekuje da će iznositi:

	1954.	1955.	Indeks 1955/1954
cementa 000 tona	1.400	1.800	129
betonskog željeza tona	38.000	70.000	184
željezničkih tračnica tona	40.000	50.000	125
sanitarne keramike tona	600	2.000	333
keramike za građevinarstvo tona	10.000	17.000	170
lijevanih cijevi tona	13.000	23.000	177

Takav povećani opseg proizvodnje materijala za građenje i instalacionog materijala, koji gotovo u cjelini zamjenjuje dosadašnji uvoz, olakšava daljnje mijenjanje strukture investicija, kao i bolje održavanje postojećih objekata.

Da bi se otpočelo sa štednjom drveta i zamjenjivanjem drveta u građevinarstvu drugim materijalima, predviđa se da se u općem investicionom fondu izdvoje posebna sredstva za izgradnju uređaja koji će služiti za proizvodnju materijala za zamjenu drveta, uređaja za bolje korištenje drvne mase i unapređenje proizvodnje građevinskog materijala.

b) promijenjena struktura investicija i veći opseg radova na održavanju objekata tražit će veći broj građevinsko-zanatskih radnja i poduzeća. U svrhu uspješnog poslovanja i daljnjeg razvitka postojećih i većeg potsticaja za osnivanje novih, oslobađaju se saveznog poreza na dobit građevinsko-zanatske radnje i poduzeća, a narodni odbori ovlašćuju se da određuju ostale ekonomske instrumente.

2.

Većom proizvodnjom i daljnjim osvajanjem građevinske mehanizacije od strane domaće industrije u 1955. godini stvaraju se za građevinska poduzeća bolji uvjeti za uklanjanje njihove nedovoljne opremljenosti.

Uvjeti za razvitak postojećih i osnivanje novih građevinskih poduzeća poboljšat će se predviđenim načinom reguliranja odnosa između poduzeća i pogona i narodnih odbora u okviru novih propisa.

GLAVA VI.

TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

1.

U 1955. godini trgovina će se razvijati na osnovama koje su u ovoj godini postavljene decentralizacijom trgovinske mreže i povezivanjem platnog fonda sa ostvarenim prometom, uz ispravke u organizaciji koje nameće sadašnje pretjerano usitnjavanje mreže.

Osim toga poduzimat će se i druge mjere za poboljšanje organizacije tržišta, naročito tržišta poljoprivrednih proizvoda koje je zaostalo i nesavremeno (kontrahiranje, organiziranje prometa na veliko u proizvodnim rajonima i potrošnim centrima).

U pogledu primjene ekonomskih instrumenata predviđa se i za iduću godinu davanje povlaštenih kamatnih stopa poduzećima za promet žitarica, mlinovima i silosima, kao i oslobođenje od kamata na osnovna sredstva i amortizacije (za potrebe zamjene) za zgrade koje koriste trgovinska poduzeća. Pošto su sredstva koja trgovinska poduzeća za promet poljoprivrednih proizvoda izdvajaju u svoj investicioni fond nedovoljna, predviđa se njihovo povećanje, kao i osiguravanje posebnih namjenskih kredita za opremu tržišta poljoprivrednih proizvoda.

2.

Reorganizacija u ugostiteljstvu provedena u toku 1954. predstavlja osnovu na kojoj će se ugostiteljstvo razvijati i u idućoj godini.

U 1955. godini potpuno će se provoditi princip povezivanja platnog fonda i ostalih fondova ugostiteljskih organizacija sa ostvarenim prometom.

Da bi se pridonijelo boljem razvitku turizma u 1955. godini, ugostiteljska i turistička poduzeća oslobađaju se saveznog poreza na dobit, a ostale instrumente odredit će narodni odbori u skladu sa svojom politikom razvijanja ove privredne oblasti.

GLAVA VII.

ZANATSTVO

U 1955. godini narodni odbori imat će mnogo veću mogućnost da vode politiku razvoja zanatstva, jer se na njih prenosi pravo određivanja svih bitnih ekonomskih instrumenata za ovu privrednu oblast (amortizacija, kamati na osnovna sredstva, paušalno zaduživanje radnje i poduzeća za društvene obaveze, propisivanje posebnog poreza na promet za privatno zanatstvo). Na taj način će narodni odbori imati mogućnost da posvete naročitu pažnju razvoju onih zanata koji su nedovoljno razvijeni s obzirom na potrebe privrede i stanovništva.

Promjenama u određivanju ekonomskih instrumenata, kao i oslobođenjem zanatskih radnja i poduzeća od saveznog poreza na dobit stvorit će se povoljniji uvjeti za razvoj zanatstva društvenog sektora nego u 1954. godini.

GLAVA VIII.

PRIVREDNI ODNOSI S INOZEMSTVOM

1.

U 1955. godini predviđa se povećanje razmjene sa inozemstvom i poboljšanje bilance plaćanja.

Ovo će se osigurati:

a) povećanjem izvoza na bazi povećanja industrijske proizvodnje (puštanje u pogon novih kapaciteta i bolje korištenje postojećih) i proširenjem naših vanjskotrgovinskih veza;

b) usklađivanjem uvoza sa potrebama unutrašnjeg tržišta i potrebama proizvodnje za izvoz, ograničavanjem manje bitnog uvoza i reduciranjem uvoza industrijske opreme samo za one objekte osnovne investicione izgradnje čije se puštanje u pogon predviđa u 1955. i 1956. godini, kao i minimalnim uvozom materijala za potrebe održavanja. Platnom bilancom također se osigurava potreban uvoz hrane za redovno snabdijevanje;

c) produženjem nastojanja da se srednjeročne obaveze pretvore u dugoročne a kratkoročne obaveze konsolidiraju.

2.

U 1955. godini predviđa se slijedeće kretanje izvoza (izraženo u fakturnim cijenama I. polugodišta 1953.):

(u milijardama dinara)

	1953.	1954. procjena izvršenja	1955.	Indeksi 1954./1953.	Indeksi 1955./1954.
Industrija	45.3	49,4	56,2	109	113,7
poljoprivreda*)	15,2	25,6	25,0	169	97,8

Predviđaju se slijedeće značajnije promjene u strukturi izvoza:

— povećava se izvoz obojenih metala, ali se mijenja struktura u tom smislu da se u izvozu povećava udio polufabrikata i finalnih proizvoda (valjani proizvodi bakra, olova, aluminija i glinice) dok se umanjuje izvoz bakra, olova, cinka i koncentrata.

Nadalje se povećava izvoz: proizvoda crne metalurgije, naftnih derivata, proizvoda elektroindustrije, kemijske industrije (soda), drvne industrije (šper i lesonit ploče i finalni drvni proizvodi), industrije papira (sulfitna celuloza) i proizvoda tekstilne industrije;

— izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je nešto manji, uglavnom zbog umanjenja izvoza kukuruza, ali se povećava izvoz nekih proizvoda kao što su: duhan, škrob, hmelj i dr.

*) U poljoprivredi sadržan je i izvoz proizvoda prehrambene industrije i industrije duhana.

3.

Daljnje mjere za unapređenje razmjene s inozemstvom i stabilizaciju unutrašnjeg tržišta sastojat će se u slijedećem:

a) privredne organizacije učestvovat će u raspodjeli ostvarenih deviza najmanje sa 15% u prosjeku, s tim da Savezno izvršno vijeće može ovo učešće u granicama mogućnosti povećavati;

b) uvoz pretežnog dijela osnovnih sirovina i važnijih pomoćnih materijala osigurat će se namjenskim prodajama deviza po stabilnijim tečajevima, odnosno prodajama reprodukcionog materijala putem aukcija. Uvozne potrebe koje privredne organizacije ne budu osigurale putem namjenskih prodaja ili na aukcijama, odnosno potrebna sredstva za ostala plaćanja, moći će osigurati na deviznom obračunskom mjestu. Prodaju deviza na deviznom obračunskom mjestu vršit će Narodna banka i privredne organizacije koje ne utroše devize koje im se ostavljaju na slobodno raspolaganje, i to po slobodno formiranim tečajevima;

c) sredstva za stimuliranje izvoza predviđena su u iznosu koji odgovara prosječnom izvoznom koeficijentu 1,22, a za korekcije izvoznih koeficijenata i premija predviđen je osim toga iznos od 10 milijardi dinara;

d) u svrhu osiguranja domaćeg tržišta potrebnim količinama sirovina, poljoprivrednih proizvoda i proizvoda osobne potrošnje u nešto većem opsegu nego u 1954. godini, ovlašteno je Savezno izvršno vijeće da kontigentira odnosno zabrani izvoz određenih proizvoda.

4.

Izrađena na izloženim osnovama, platna bilanca za 1955. godinu sadrži slijedeće karakteristične momente:

a) predviđa se povećanje sredstava od izvoza i nerobnog priliva prema 1954. godini za oko 9%, od čega najveći dio otpada na povećanje izvoza, a manji dio na povećanje nerobnog priliva;

b) opseg uvoza i plaćanja umanjuje se za oko 6%, uglavnom zbog manjeg uvoza opreme i nešto manjih otplata obaveza;

c) zbog umanjenja deficita trgovinske bilance (odnos izvoza i uvoza) u odnosu na prethodnu godinu, kao i zbog izvjesnog umanjenja otplate obaveza, umanjit će se i deficit platne bilance u 1955. godini. Deficit platne bilance imao bi se pokriti sredstvima iz inozemstva.

GLAVA IX.

INVESTICIJE

1.

Predviđa se da će ukupne investicije u 1955. godini iznositi oko 388 milijardi dinara, što je za 4% manje nego u 1954. godini.

U tom ukupne društvene investicije za 1955. godinu iznose 353 milijarde dinara, što predstavlja umanjenje za 7% u odnosu na 1954., a privatne investicije procjenjuju se na 35 milijardi dinara, što predstavlja povećanje za 37% u odnosu na 1954. Za ovakav nivo investicija privatnog sektora postoji materijalno pokriće u povećanoj industrijskoj proizvodnji.

Ukupne nove investicije u 1955. godini iznose 277*) milijardi dinara, što je za oko 10% manje nego u 1954.

Nove investicije bez investicija privatnih proizvođača u 1955. godini iznose 257 milijardi dinara, što je za oko 12% manje nego u 1954. godini**).

*) U iznosu novih investicija nalazi se svota od 40 milijardi dinara neiskorištenog amortizacionog fonda koji će se utrošiti u nove investicije, kao i iznosi rezervnih fondova privrednih organizacija.

**) Nove investicije bez privatnih u 1952. godini iznosile su 211 milijardi dinara, u 1953. godini 297 milijardi dinara, u 1954. godini 326 milijardi dinara, a u 1955. godini predviđa se da će iznositi 257 milijadri dinara.

Ovakav nivo investicija u 1955. godini formirat će se pod pretpostavkom da se 6% od svih prihoda Federacije, narodnih republika, narodnih odbora i privrednih organizacija (kod privrednih organizacija samo od sredstava na slobodnom raspolaganju) odvaja kao obavezna rezerva. Nivo investicija u 1953. i 1954. godini (u 1953. godini 342 milijarde a u 1954. godini 379 milijardi dinara) utjecao je na porast cijena, iz čega se može zaključiti da taj nivo nije odgovarao materijalnim mogućnostima investiranja. Imajući u vidu ovu činjenicu, može se ocijeniti da je nivo sredstava za investicije u 1955. godini pri danoj strukturi visok, uslijed čega je predviđeno stvaranje obaveznih rezervi.

2.

U 1955. godini predviđeno je umanjenje investicija u industriji, što će dovesti do izmjene strukture investicija u smislu većeg udjela investicija ostalih oblasti i društvenog standarda u ukupnim investicijama.

Za investicije Federacije u 1955. godini je i dalje karakteristično znatno ulaganje sredstava za dovršenje objekata osnovne investicione izgradnje.

U općem investicionom fondu predviđena su sredstva za investicije sa određenom namjenom. Iz ovih sredstava prvenstveno će se financirati objekti na teritoriju NR Makedonije, NR Crne Gore i NR Srbije, čime se doprinosi relativno bržem razvoju ovih područja. Objekti čija se izgradnja financira iz ovih sredstava pridonijet će rješavanju osnovnih pitanja materijalne bilance zemlje.

Za istražne radove za naftu, za rudarske, geološke, tehnološke i naučno-istraživalačke radove na metalima, nemetalima, ugljenu i preradi ugljena, kao i za rudarska, geološka i tehnološka ispitivanja u oblasti rijetkih metala, osniva se fond za istražne radove.

Da se ne bi proširivale investicije u industriji, a da bi se ostvarili uvjeti za bržu promjenu strukture investicija u narodnim republikama, zabranjuje se i u 1955. godini izgradnja novih objekata i pogona u industriji, osim objekata za koje su osigurana sredstva u Saveznom društvenom planu, odnosno onih objekata čiju izgradnju odredi Savezno izvršno vijeće.

3

U 1955. godini predviđene su izmjene rokova otplate i izvjesna olakšanja u pogledu načina vraćanja zajmova za određene vrste investiranja, prije svega u poljoprivredi.

Radi racionalnog investiranja predviđa se da se dopuni sistem kreditiranja investicija time što bi se pri ugovaranju zajmova obavezali investitori na davanje realne garancije putem uloga vlastitih sredstava investitora odnosno garanta.

4.

Proširuje se opseg amortizacije koji ostaje privrednim organizacijama na raspolaganju, i to:

(u milijardama dinara)

	1953.	1954.	1955.
Amortizacija (bez amortizacije privatnih proizvođača)	101	126	136
Predviđeno korištenje privrednih organizacija	73	84	96

Porast amortizacije u 1955. godini potječe najvećim dijelom od stavljanja u pogon novih objekata i pune uplate amortizacije kod Zajednice Jugoslavenskih željeznica.

U 1955. godini predviđa se povećano korištenje sredstava amortizacionog fonda od strane privrednih organizacija, tako da će to korištenje u 1955. godini porasti na 71% prema 67% u 1954 godini.

Neiskorišteni dio sredstava amortizacije od strane privrednih organizacija upotrijebit će se za financiranje investicija putem općeg investicionog fonda.

GLAVA X.

TRŽIŠTE I POTROŠNJA STANOVNIŠTVA

1.

U 1955. godini, uz ostvarenje predviđene proizvodnje u industriji i poljoprivredi i uz poduzimanje mjera za stabilizaciju tržišta, očekuje se formiranje cijena uglavnom na nivou prosječnih cijena iz 1954. godine, i to: kod industrijskih proizvoda na nivou cijena koje su ovi proizvodi imali u II. polugodištu 1954., a kod poljoprivrednih proizvoda na nivou cijena koje su imali u prosjeku u 1954. godini.

U okviru ovako očekivanog općeg nivoa cijena, kod pojedinih industrijskih i poljoprivrednih proizvoda može doći do izvjesnih pomicanja cijena u zavisnosti od učinka različitih tržnih faktora, kao i do promjena sezonskog karaktera, naročito kod poljoprivrednih proizvoda.

2.

Predviđa se da će se u idućoj godini fondovi industrijske robe za široku potrošnju povećati za oko 15% prema izvršenju u ovoj godini.

Predviđa se povećanje platnog fonda za oko 15% zbog porasta broja zaposlenih i zbog porasta nivoa prosječnih plaća za 8—10%. U predviđenom porastu nivoa prosječnih plaća obuhvaćen je i porast plaća do koga će doći zbog očekivanog porasta produktivnosti rada.

Ocjenjuje se da će novčani prihodi poljoprivrednih proizvođača u idućoj godini porasti za oko 12% zbog predviđene veće proizvodnje u poljoprivredi.

Predviđa se da će ukupni novčani prihodi stanovništva porasti u idućoj godini za oko 12% u odnosu na 1954.

3.

Pod uvjetom da se ostvari predviđena proizvodnja prehrambenih i industrijskih proizvoda i predviđeni uvoz i osiguraju stabilniji odnosi na tržištu, moglo bi se u idućoj godini očekivati povećanje ukupne osobne potrošnje za oko 12%, pri čemu bi se potrošnja industrijske robe povećala za oko 14%*) a potrošnja prehrambenih proizvoda za oko 10%.

U takvim uvjetima potrošnja po glavi stanovnika mogla bi se povećati za oko 10%, i to industrijskih proizvoda za oko 12% a prehrambenih za oko 8%.

S obzirom na to da će proizvodnja postepeno rasti, da nedostaju rezerve, da treba savladati posljedice sušne godine naročito u I. polugodištu i da izmjene u proizvodnji mogu izazvati promjene u opsegu i strukturi potrošnje, porast potrošnje bit će postepen.

4.

U svrhu stabilizacije tržišta, kao bitnog uvjeta za razvitak privrede i osiguranje predviđenog standarda života stanovništva, provodit će se slijedeće mjere:

1. Ublažavanje učinka koji su u ovoj godini vršila na cijene i tržište velika novčana sredstva. U tu svrhu povući će se dio viškova sredstava koji su ostvarile u 1954. godini Federacija, narodne republike, narodni odbori i poduzeća iz povećane dobiti poduzeća. U tu svrhu dalje će se formirati obavezne rezerve iz ostvarenih prihoda u 1955. godini Federacije, republika i narodnih odbora, koje će se moći trošiti samo ako to situacija na tržištu dozvoljava, što će pobliže regulirati Savezno izvršno vijeće. Višak saveznih prihoda preko planiranih rashoda, koji proizlazi iz povišenja cijena, također će se povlačiti sa tržišta u rezervu. Najzad, Savezno izvršno vijeće ovlašteno je da propiše način na koji će se izdvajati u toku 1955. izvanredna dobit poduzeća, kao i način njezine upotrebe.

*) Povećanje od 14% odnosi se na osobnu potrošnju, dok potrošnja investicionih materijala raste nešto više.

Radi usmjeravanja kretanja na tržištu i osiguranja utvrđenih proporcija u razvitku privrede, u 1955. godini bit će potrebno u većoj mjeri djelovati kreditom i drugim financijskim instrumentima.

2. Osiguranje predviđenog izvoza kao uvjeta za potrebni uvoz i osiguranje proizvodnje robe za široku potrošnju.

Pri tome će se izvoz proizvoda široke potrošnje usklađivati sa potrebama unutrašnjeg tržišta, s tim da se premašenje planiranog izvoza nadoknađuje povećanim uvozom reprodukcionih materijala i povećanjem proizvodnje. Izvoz nekih važnijih poljoprivrednih i industrijskih proizvoda široke potrošnje će se kontingentirati.

Stimulacija izvoza usklađivat će se sa politikom unutrašnjih cijena, da se ne bi ovim putem stvarala mogućnost izvoznicima da bitnije remete cijene.

3. Predviđa se osiguranje stabilnijih kurseva za uvoz sirovina i osnovnih pomoćnih materijala.

4. Osiguranje uvoza potrebnih količina žitarica i masnoće. U ekonomskoj 1954/55 godini uvest će se 1,3 milijuna tona pšenice i oko 25.000 tona jestivih masnoća.

Osim uvoza potrebnih količina žitarica i masnoća, kao i najnužnijih količina prehrambenih kolonijalnih artikala, predviđa se uvoz izvjesnih količina gotovih industrijskih proizvoda široke potrošnje, radi dopune asortimana i djelovanja protiv monopolizma domaćih poduzeća.

5. Proširenje kruga proizvoda kojima se cijene plafoniraju na još neke sirovine i polufabrikate, čije su cijene važne za održavanje općeg nivoa cijena.

6. Poboljšanje organizacije tržišta na veliko poljoprivrednih proizvoda i stvaranje povoljnijih uvjeta za poboljšanje opreme tehničkim sredstvima ovog tržišta.

GLAVA XI.

UKUPAN DRUŠTVENI PROIZVOD, NACIONALNI DOHODAK I NJEGOVA RASPODJELA

1.

U 1955. godini može se očekivati porast ukupnog društvenog proizvoda za 8,7% u odnosu na 1954.

Indeksi kretanja ukupnog društvenog proizvoda:*)

1954/1953	1955/1953	1955/1954
103,1	112,1	108,7

Kretanje ukupnog društvenog proizvoda po stanovniku izgleda:

	1954/1953	1955/1953	1955/1954
ukupni društveni proizvod	103,1	112,1	108,7
stanovništvo	101,6	103,3	101,7
ukupni društveni proizvod po stanovniku	101,4	108,5	107,0

2.

Očekuje se da će nacionalni dohodak u tekućim cijenama u 1954. i 1955. godini u milijunima dinara iznositi:

	1954	1955
ukupni društveni proizvod	1,224.000	1,319.000
amortizacija	138.000	152.000
nacionalni dohodak	1,086.000	1,167.000
zajmovi iz inozemstva	14.000	10.200

*) Ukupni društveni proizvod obračunat je u istim cijenama za sve godine, i to: za poljoprivredne proizvode u cijenama II. polugodišta 1953. a za ostale oblasti u cijenama perioda svibanj—rujan 1954.

Pri ovakvom formiranju nacionalnog dohotka, predviđa se slijedeća raspodjela:

	1954		1955	
	Iznos	Udio u nacionalnom dohotku	Iznos	Udio u nacionalnom dohotku
fond osobne potrošnje u privredi	460.000	42,4	518.000	44,4
od toga: fond plaća u privredi	168.000	15,5	200.000	17,1
socijalno osiguranje	101.000	9,3	107.000	9,2
budžeti*)	122.000	11,2	123.500	10,6
regresi i dotacije	9.400	0,9	17.400	1,5
Narodna obrana	180.700	16,6	182.000	15,6
otplate unutrašnjih i inozemnih zajmova	12.900	1,2	16.100	1,5
rezerve	—	—	9.600	0,7
rezervni fondovi poduzeća	8.000	0,7	10.000	0,8
netto investicije**)	249.000	22,9	233.600	20,0
ukupna potrošnja	1,143.000		1,217.200	
negativna razlika	43.000		40.000	

Razlika između ukupne potrošnje i nacionalnog dohotka pokrit će se sredstvima iz inozemstva.

Predviđenim stvaranjem obaveznih rezervi raspodjela nacionalnog dohotka mijenja se utoliko što se sve kategorije potrošnje, osim fonda osobne potrošnje, fonda socijalnog osiguranja i otplata zajmova, umanjuju za 6%.

3.

Očekuje se da će ukupna individualna potrošnja (fond potrošnje u privredi, plaće službenika, primanja iz socijalnog osiguranja, invalidnine i druga osobna primanja) u odnosu na ukupnu potrošnju iznositi:

	1954	1955
Individualna potrošnja	57,3%	59,6%
Individualna potrošnja bez privatnih proizvođača	31,8%	33,4%

4.

Osnovne karakteristike u predviđenoj raspodjeli nacionalnog dohotka su slijedeće:

a) kretanja individualne potrošnje pokazuju da je u raspodjeli nacionalnog dohotka očitovana tendencija u porastu potrošnje;

b) rashodi na narodnu obranu zadržavaju se uglavnom na nivou 1954., sa povećanjem u iznosu od 1.300 milijuna dinara ili 0,7%. Udio rashoda na narodnu obranu u nacionalnom dohotku u 1955. godini pada na 15,6% u odnosu na 16,6% u 1954.;

c) predviđa se da će sredstva za investicije u 1955. godini biti manja za oko 2% u odnosu na 1954. Sa stvaranjem rezervi od 6% sredstva će biti manja za 4%. Pri ovakvom kretanju sredstava za investicije amortizacija u 1955. godini raste za 10%, dok netto investicije opadaju za 7%. Brutto investicije u odnosu na ukupnu potrošnju zajedno sa amortizacijom iznose 28,5% prema 30% u 1954. godini.

Predviđa se da će investicije poljoprivrednih proizvođača porasti u 1955. godini s obzirom na povećanje prihoda poljoprivrednih proizvođača. Povećana proizvodnja investicionih materijala omogućit će širu razmjenu sa selom.

*) Budžeti narodnih republika i narodnih odbora iskazani su na nivou 1954. godine. Ukoliko se budžeti budu povećali iznos sredstava za investicije bit će utoliko niži.

**) Netto investicije obračunate su na taj način da je od ukupnih investicija oduzet puni iznos uplaćene amortizacije.

5.

Kretanje rashoda Federacije u milijunima pokazuje slijedeći pregled:

	1954.	1955.
budžet	28.070	29.100
Narodna obrana	180.700	182.000
dotacije:		
NR Makedoniji	3.987	5.445
NR Crnoj Gori	4.083	4.215
NO kotara Buje		680
NO kotara Koper		770
otplate unutrašnjih i inozemnih zajmova	12.900	16.100
regresi i dotacije	9.400	17.400
rezerve	—	9.600
investicije*)	179.320	173.790
Ukupno	418.460	439.100

6.

Predviđa se da će sredstva narodnih republika, narodnih odbora i poduzeća u 1955. godini iznositi oko 278.000 milijuna dinara. To, uglavnom, odgovara nivou sredstava narodnih republika, narodnih odbora i poduzeća koji se očekuje da će se ostvariti u 1954. godini (poslije povlačenja razlike između planirane i ostvarene dobiti prema odluci Savezne narodne skupštine).

Sredstva narodnih republika, narodnih odbora i poduzeća formiraju se primjenom jedinstvenih instrumenata koji važe za privredu u cjelini, s tim da se u raspodjeli predviđa:

udio u saveznom porezu na dobit NR Srbije 22%, NR Makedonije 100%, NR Crne Gore 100%, NO kotara Buje 100% i NO kotara Koper 100%.

Uvodi se posebno oporezivanje privredno razvijenih republika.

7.

Za ostvarenje predviđenih proporcija u raspodjeli od bitnog je značaja postići stabilnije odnose na tržištu.

U tu svrhu predviđene su slijedeće mjere:

— prema odluci Savezne narodne skupštine, 50% razlike između planirane i ostvarene dobiti poslije saveznog oporezivanja povlači se iz prometa, pošto su ova sredstva najvećim dijelom nastala iz povećanja cijena. Ovim se odstranjuje učinak ovih sredstava na daljnje kretanje cijena;

— uvodi se stvaranje obaveznih rezervi od 6% od svih prihoda Federacije, narodnih republika, narodnih odbora i poduzeća. Upotrebu ovih rezervi propisuje Savezno izvršno vijeće prema kretanjima u privredi. Predviđa se da će ukupan iznos na ovaj način stvorenih obaveznih rezervi u 1955. godini iznositi oko 34.000 milijuna dinara;

— osim toga, u bilanci Federacije predviđen je iznos od 9.600 milijuna dinara kao rezerva.

8.

Za ostvarenje predviđenih proporcija u raspodjeli od značaja su instrumenti raspodjele koji se određuju društvenim planovima narodnih republika i narodnih odbora, a naročito raspodjela dohotka koju vrše narodni odbori kroz svoje društvene planove, i to kako u pogledu nivoa prosječne plaće, za koje se predviđa da će porasti za 8—10 % u odnosu na nivo plaća u 1954. godini, tako i u pogledu podsticanja interesa privrednih organizacija za povećanje proizvodnje i produktivnosti rada.

Uslijed toga, instrumenti raspodjele društvenih planova narodnih republika i narodnih odbora treba da budu postavljeni tako, da se očuva predviđeni nivo prosječne plaće kao proporcije u raspodjeli, a da se pri tom podstakne interes privrednih organizacija za povećanje proizvodnje i produktivnosti rada.

*) Bez investicija za narodnu obranu.

TREĆI DIO

PROPISI O EKONOMSKIM INSTRUMENTIMA I MJERAMA

GLAVA XII.

AMORTIZACIJA

1.

Privredne organizacije obračunavat će amortizaciju za 1955. godinu primjenom stopa amortizacije koje su utvrđene postojećim propisima.

2.

Privredne organizacije uplaćuju puni iznos propisane amortizacije.

Izuzetno od odredbe prethodnog stava, u 1955. godini uplaćuju:

a) poduzeća za proizvodnju cigle i crijepa — u visini koju odredi društveni plan kotara (grada). Ova visina utvrđuje se prema vremenu trajanja rada pogona u toku godine, s tim da ne može iznositi manje od 70 % ni više od 100 % od punog iznosa amortizacije;

b) poduzeća i radnje trgovinske djelatnosti — uplaćuju amortizaciju za građevinske objekte samo za potrebe održavanja u visini od 30 % od propisane pune amortizacije;

c) privredne organizacije u šumarstvu i drvnoj industriji — na ime amortizacije šumskih puteva kojima se služi javni saobraćaj, i to samo onaj dio koji je potreban za održavanje tih puteva, a najviše 100 % od punog iznosa amortizacije. Koji šumski putevi služe javnom saobraćaju, određuje savjet za privredu narodnog odbora kotara (grada).

Novoformirana poljoprivredna dobra, dobra zemljoradničkih zadruga i seljačke radne zadruge, koji su na temelju odredaba Saveznog društvenog plana za 1954. godinu proglašeni probnim pogonima, nisu obavezni uplaćivati amortizaciju. Ukoliko navedene organizacije iskazuju dobit, uplatit će amortizaciju.

U 1955. godini mogu se osloboditi uplate pune amortizacije i druga poljoprivredna dobra i zadruge sa poljoprivrednom djelatnosti za sve građevinske objekte koji se ne mogu koristiti. Koji se građevinski objekti ne mogu koristiti određuju kotarski (gradski) narodni odbori.

Ovlašćuju se narodne republike da mogu propisati da poduzeća za obradu duhana uplaćuju na ime amortizacije samo iznos za održavanje dijela magazinskog prostora koji koriste.

3.

Privredne organizacije mogu u 1955. godini od ukupno uplaćene amortizacije koristiti iznos koji se dobiva kada se odbiju:

a) uplaćeni dio amortizacije za otpis vrijednosti građevinskih objekata u 1955. godini;

b) uplaćeni dio amortizacije za otpis vrijednosti opreme u 1955. godini koji odgovara postotku sposobnosti opreme prema stanju iskazanom u knjigovodstvu na dan 31. prosinca 1954.

4.

Sredstva amortizacionog fonda koja potječu od prodaje osnovnih sredstava, mogu se koristiti u punom iznosu.

5.

Izuzetno od odredaba odjeljka 3. mogu koristiti:

a) rudnici ugljena, metala i nemetala, poduzeća za proizvodnju nafte, poduzeća za geološka, geofizička i rudarska istraživanja, poduzeća za proizvodnju cigle i crijepa, poduzeća za proizvodnju šećera, poduzeća za proizvodnju ulja, mlinovi, poduzeća za proizvodnju kudjeljnog i lanenog vlakna, poduzeća grafičke industrije, poduzeća filmske industrije, poduzeća Zajednice Jugoslavenskih željeznica, poduzeća PTT saobraćaja, sve poljoprivredne organizacije (dobra, zadruge, poljoprivredne apoteke, specijalizirane radionice za popravak poljoprivrednih strojeva, poduzeća za promet sredstava za poljoprivrednu proizvodnju, ribarska poduzeća i zadruge), poduzeća odnosno pogoni za uzgoj i eksploataciju šuma i komunalna i zanatska poduzeća i radnje — u 1955. godini uplaćenu amortizaciju u punom iznosu;

b) poduzeća građevinarstva — u iznosu od 80% od uplaćene amortizacije na ime otpisa vrijednosti svih osnovnih sredstava;

c) poduzeća pomorskog, riječnog, jezerskog, cestovnog i zračnog saobraćaja — uplaćenu amortizaciju na ime otpisa vrijednosti opreme u punom iznosu;

d) poduzeća elektroprivrede, poduzeća pomorskog, riječnog, cestovnog i zračnog saobraćaja — u iznosu od 80 % od uplaćene amortizacije na ime otpisa vrijednosti građevinskih objekata;

e) privredne organizacije sa sadašnjih područja kotara Buje i Koper mogu u 1955. godini koristiti cjelokupna sredstva uplaćena u amortizacioni fond na ime amortizacije.

f) sva poduzeća mogu koristiti u punom iznosu uplaćene amortizacije na ime otpisa vrijednosti stočnog fonda.

6.

Privredna organizacija može u toku 1955. godine koristiti sredstva amortizacionog fonda bilo za investiciono održavanje, bilo za zamjenu osnovnih sredstava.

Ukoliko privredna organizacija upotrebi za potrebe investicionog održavanja dio sredstava amortizacionog fonda za zamjenu, na koncu godine izvršit će za toliko manji otpis onih osnovnih sredstava na kojima su izvršeni radovi investicionog održavanja iz sredstava amortizacionog fonda za zamjenu.

7.

Sredstva amortizacionog fonda koja se nisu mogla koristiti u 1954. godini po odredbi odjeljka 4. Glave XVI. Saveznog društvenog plana za 1954. godinu ne mogu se koristiti ni u 1955. godini.

Sredstva amortizacionog fonda koja su se mogla koristiti a nisu upotrebljena u 1954. godini, prenose se i mogu se koristiti u 1955. godini.

8.

Stope amortizacije za komunalna i zanatska poduzeća i radnje, kao i za poduzeća ugostiteljske i turističke djelatnosti, propisuju narodni odbori kotara (gradova, gradskih općina sa posebnim pravima).

Kao komunalna poduzeća i radnje smatraju se one privredne organizacije, koje se bave funkcioniranjem i održavanjem vodovoda, kanalizacije, gradskog saobraćaja, ulica i puteva, kupališta, čistoće, kafilerije, gradskog zelenila (ako se bavi i proizvodnjom ili vršenjem usluga uz naknadu), kao i gradske plinare i lokalne električne centrale i lokalne distributivne mreže (koje nisu uključene u Zajednicu elektroprivrednih poduzeća).

GLAVA XIII.

KAMATNA STOPA NA OSNOVNA SREDSTVA

1.

Kamatna stopa na osnovna sredstva iznosi 6 % godišnje.

2.

Izuzetno od odredbe prethodnog odjeljka kamatna stopa na osnovna sredstva iznosi:

2% za:

a) poduzeća elektroprivrede, koksare, poduzeća za proizvodnju nafte, rudnike željezne rude, željezare, poduzeća brodogradnje, poduzeća za preradu voća, povrća, maslina, mlijeka, mesa i ribe, mlinove, poduzeća za proizvodnju tjestenina, ljuštionice, poljoprivredne špiritane, hladnjače, ledare, tvornice stočne hrane, silose, sušare, klaonice i poduzeća za proizvodnju lanenog i kudjeljnog vlakna;

b) poduzeća Zajednice Jugoslavenskih željeznica, poduzeća pomorskog, riječnog, jezerskog, cestovnog i zračnog saobraćaja i poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja;

c) poduzeća za promet žitarica.

1% za:

a) poduzeća industrije građevinskog materijala i grafičke industrije;

b) izdavačka i novinska poduzeća, filmska poduzeća i poduzeća za prikazivanje filmova.

3.

Kamate na osnovna sredstva ne plaćaju: poljoprivredna dobra, zemljoradničke zadruge i njihovi pogoni odnosno poduzeća, specijalizirana sjemenska poduzeća, specijalizirane radionice i servisi za popravak poljoprivrednih strojeva, poljoprivredne apoteke i poduzeća i zadruge za ulov morske i slatkovodne ribe.

4.

Kamati na osnovna sredstva ne plaćaju se na vrijednost:

a) suhih dokova i operativnih površina za gradnju brodova i plovećih dokova;

b) operativnih obala i lukobrana;

c) donjeg stroja željezničkih pruga javnog saobraćaja, uključiv tunele, galerije, masivne mostove, rampe i pristupne puteve, kao i donjeg stroja željezničkih pruga poduzeća šumarstva;

d) melioracionih objekata (nasipa, kanala, pumpi i sl.);

e) građevinskih objekata trgovine (uključiv industrijske prodavaonice);

f) šumskih pruga i puteva, kao i puteva koji služe i javnom saobraćaju.

Ovlašćuju se izvršna vijeća narodnih republika da mogu propisati da poduzeća za obradu duhana plaćaju kamate na osnovna sredstva samo na onaj dio magazinskog prostora koji poduzeća koriste.

5.

Kamatnu stopu na osnovna sredstva komunalnih, zanatskih, ugostiteljskih i turističkih poduzeća i radnja određuje narodni odbor kotara (grada, gradskih općina sa posebnim pravima) svojim društvenim planom. Ova kamatna stopa ne može biti veća od 6 % odnosno ne veća od 2 % za poduzeća saobraćaja.

6.

Kamati na osnovna sredstva u okviru privredne organizacije plaćaju se po jedinstvenoj stopi, koja se određuje prema osnovnoj djelatnosti privredne organizacije.

7.

Kamati na osnovna sredstva su prihodi općeg investicionog fonda.

Prihodi od kamata na osnovna sredstva koje plaćaju komunalna, zanatska, ugostiteljska i turistička poduzeća i radnje pripadaju narodnom odboru kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima). Ova sredstva ulaze u investicioni fond kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima).

GLAVA XIV.

KAMATNA STOPA PO KRATKOROČNIM KREDITIMA I DEPONIRANIM SREDSTVIMA

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da donosi propise o kamatnim stopama za kredite za obrtna sredstva i druge kratkoročne kredite, kao i o kamatnim stopama koje banke i štedionice plaćaju po pojedinim deponiranim (uloženim) sredstvima.

GLAVA XV.

KORIŠTENJE OPĆEDRUŠTVENIH INVESTICIONIH FONDOVA I ROKOVI OTPLATE ZAJMOVA ZA INVESTICIJE

1.

Iz općeg investicionog fonda Narodna banka FNRJ osigurat će investicione kredite, i to:

1. Za industriju i rudarstvo u iznosu od 83.400 milijuna dinara.

U okviru ovog iznosa Narodna banka FNRJ:

— osigurat će tranšu za 1955. godinu za objekte u izgradnji za koje je u 1954. godini odobren kredit i za koje je Narodna banka sklopila ugovor u cjelini. Visinu tranše odredit će Narodna banka FNRJ uz suglasnost Saveznog izvršnog vijeća, s tim da se prvenstveno osiguraju objekti koji se završavaju i puštaju u pogon u 1955. godini;

— raspisat će poseban natječaj za kapacitete koji će služiti za proizvodnju materijala za zamjenu drveta, bolje korištenje drvne mase i otpadaka;

— osigurat će mimo natječaja sredstva za izgradnju dalekovoda i trafostanica koji su od prvenstvene važnosti za stvaranje jedinstvenog elektroprivrednog sistema, a koje će odrediti Savezno izvršno vijeće po prethodnom savjetovanju izvršnih vijeća narodnih republika i Zajednice elektroprivrednih poduzeća;

— osigurat će mimo natječaja sredstva za izgradnju Tvornice celuloze u Banjoj Luci.

2. Za industriju za konzerviranje i preradu poljoprivrednih proizvoda, kao i za opremu poduzeća koja se bave otkupom i prodajom poljoprivrednih

proizvoda i za izgradnju objekata za proizvodnju stočne hrane u iznosu od 7.600 milijuna dinara.

U okviru ovog iznosa Narodna banka FNRJ:

— osigurat će tranšu za 1955. godinu za objekte u izgradnji za koje je u 1954. godini odobren kredit i za koje je Narodna banka sklopila ugovore u cjelini. Visinu tranše odredit će Narodna banka FNRJ uz suglasnost Saveznog izvršnog vijeća;

— raspisat će poseban natječaj za rekonstrukciju šećerana, uljare, kudjeljara, silosa i mlinova, kao i za izgradnju objekata za proizvodnju stočne hrane.

3. za poljoprivredu u iznosu od 16.000 milijuna dinara.

U okviru ovog iznosa Narodna banka FNRJ:

— osigurat će tranšu za 1955. godinu za objekte u izgradnji i radove u toku, a koji su po ovom osnovu učestvovali na natječaju u 1954. i s kojima je Narodna banka FNRJ sklopila ugovor u cjelini. Visinu tranše odredit će Narodna banka FNRJ uz suglasnost Saveznog izvršnog vijeća;

— osigurat će potrebna sredstva za investicije u poljoprivredi i posebno za nabavu opreme za poduzeća koja se bave otkupom i prodajom poljoprivrednih proizvoda u glavnim žitarskim područjima;

— osigurat će poljoprivrednim organizacijama sredstva za izgradnju silosa i gnojišta na način kako će to propisati Savezno izvršno vijeće;

— osigurat će potrebna sredstva za poljoprivredna dobra i zadruge za povećanje stočnog fonda iz vlastite proizvodnje, a pod uvjetima koje će propisati Savezno izvršno vijeće;

— raspisat će posebne natječaje za slijedeće namjene:

a) za melioracije,
b) za radnu i priplodnu stoku,
c) za podizanje voćnjaka i vinograda i drugih dugogodišnjih zasada,
d) za ekonomske zgrade,
e) za poljoprivredne strojeve,
f) za novoosnovana poljoprivredna dobra i zadruge,
g) za objekte za uskladištenje, doradu i preradu poljoprivrednih proizvoda kod poljoprivrednih organizacija,
h) za individualne poljoprivredne proizvođače.

4. Za nabavu brodova i plovila pomorskog i riječnog saobraćaja u iznosu od 9.300 milijuna dinara.

U okviru ovog iznosa Narodna banka FNRJ:

— osigurat će tranšu za 1955. godinu za objekte (brodove) u gradnji, a za koje su po ovom osnovu parobrodarske privredne organizacije učestvovale na natječaju u 1954. i s kojima je Narodna banka FNRJ sklopila ugovor u cjelini. Visinu tranše odredit će Narodna banka FNRJ uz suglasnost Saveznog izvršnog vijeća.

5. Za industrijska poduzeća koja proizvode za potrebe JNA u iznosu od 6.200 milijuna dinara.

2.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može u okviru iznosa iz prethodnog odjeljka odrediti najviše iznose za pojedine namjene.

Savezno izvršno vijeće može propisati posebne uvjete davanja investicionih zajmova za pojedine namjene.

3.

Iz sredstava Federacije preko općeg investicionog fonda financirat će se i slijedeće investicije:

— željeznička pruga Beograd — Bar (dio pruge u NR Srbiji i dio pruge u NR Crnoj Gori)
— željeznička pruga Knin — Zadar
— željeznička pruga Sarajevo — Ploče
— luka Ploče
— luka Bar
— regulacioni radovi na Dunavu.

Ukupni iznos za gore spomenute objekte iznosi 7.600 milijuna dinara.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da odredi svote za svaki od nabrojenih objekata. Ovi objekti financirat će se bez obaveze plaćanja anuiteta.

Isto tako financirat će se iz sredstava Federacije preko općeg investicionog fonda izgradnja puta Senožeče—Rižana kojim se područja novopripojenih kotara Buje i Koper povezuju sa ostalim teritorijem FNRJ. Sredstva koja će se upotrijebiti za izgradnju spomenutog objekta iznosit će u 1955. godini 750 milijuna dinara.

Iz sredstava Federacije a preko općeg investicionog fonda osigurat će se investicije sa određenom namjenom na područjima NR Srbije, NR Makedonije i NR Crne Gore, i to:

a) na području NR Srbije i Beograda 22.160 milijuna dinara;

b) na području NR Makedonije 5.650 milijuna dinara;

c) na području NR Crne Gore 10.000 milijuna dinara;

d) na sadašnjem području kotara Buje 500 milijuna;

e) na sadašnjem području kotara Koper 750 milijuna.

Savezno izvršno vijeće, u sporazumu sa izvršnim vijećima narodnih republika, utvrdit će objekte koji će se graditi i svote za pojedine objekte u okviru navedenih iznosa.

4.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da iz ukupne svote općeg investicionog fonda (odjeljak 1 i odjeljak 3 ove glave) može odvojiti dio sredstava za stambenu izgradnju.

5.

Anuiteti po zajmovima odobrenim u 1953. godini za objekte investicione izgradnje iz sredstava saveznog i republičkog fonda za kreditiranje investicija, kao i anuiteti po zajmovima odobrenim iz saveznog budžeta i općeg investicionog fonda u 1954. i 1955. godini za objekte na području narodnih republika Makedonije i Crne Gore, ustupaju se tim narodnim republikama i uplaćuju u njihove investicione fondove.

Anuiteti po zajmovima odobrenim u 1953. godini za objekte osnovne investicione izgradnje iz sredstava saveznog i republičkog fonda za kreditiranje investicija u NR Bosni i Hercegovini, a koji dospijevaju u

1955., ustupaju se NR Bosni i Hercegovini u 1955. godini i mogu se upotrijebiti isključivo za izgradnju prosvjetnih i zdravstvenih objekata.

6.

Zabranjuje se i u 1955. godini izgradnja novih objekata i pogona u industriji osim objekata za koje su osigurana sredstva u Saveznom društvenom planu, odnosno onih objekata čiju izgradnju odobri Savezno izvršno vijeće.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da o tome donese potanje propise. Ovim propisima Savezno izvršno vijeće može odrediti za koje objekte nije potrebno tražiti odobrenje iz stava 1.

7.

Ovlašćuje se Narodna banka FNRJ da iz odobrenih kredita obustavi isplatu sredstava koja su namijenjena za nabavu opreme iz inozemstva i za izvršenje radova koji zavise od uvoza opreme iz inozemstva, sve dok zajmotražilac ne osigura devizna sredstva

8.

Od ukupnih sredstava odobrenih za financiranje investicija iz općeg investicionog fonda izdvaja se 6% kao obavezna rezerva.

9

Ovlašćuju se narodne republike da propišu da se kod rudnika ugljena poslije saveznog oporezivanja dobiti, a prije daljnje raspodjele preostalog dijela dohotka između narodnih odbora i privrednih organizacija, izdvoji do 20% dobiti za izgradnju stanova na rudnicima ugljena.

10.

Narodna banka FNRJ će pri ugovaranju otplata anuiteta za investicione kredite za potrebe u poljoprivredi ugovoriti rokove koji počinju teći:

— za stoku i strojeve, poslije 1 godine od podizanja zajma;

— za voćnjake, poslije 6 godina od podizanja zajma;

— za vinograde i hmeljanike, poslije 4 godine od podizanja zajma;

— za poljoprivredne građevine, poslije 1 godine od punog iskorišćenja zajma;

— za melioracione objekte, poslije 3 godine od punog iskorišćenja zajma.

Za prije podignute zajmove važe gore propisani rokovi otplate.

11.

Određuju se slijedeći maksimalni rokovi otplate zajmova za investicije:

— za izgradnju hidrocentrala, kao i dalekovoda i trafostanica sa naponom od 30 KV i većim	50 godina
— za izgradnju metalurških i rudarskih objekata, termoelektrana, koksara i za brodogradilišne objekte	30 godina
— za izgradnju tvornica cementa, elektroporculana, vatrostalnog materijala, stakla, keramičkih proizvoda, kablova, papira, celuloze, teškokemijske i elektrokemijske industrije, umjetnog gnojiva, poljoprivrednih strojeva, rafinerija nafte, hladnjača, klaonica, mlinova i silosa i ostalih objekata prehrambene industrije	25 godina
— za traktore i srednje poljoprivredne strojeve	10 godina
— za krupne poljoprivredne strojeve	20 godina
— za ekonomske zgrade od tvrdog materijala do	40 godina
— za ekonomske zgrade od mješovitog i slabog materijala	15 godina
— melioracioni radovi	50 godina
— voćnjaci, vinogradi i hmeljanici	20 godina
— nabava radne i priplodne stoke	5 godina
— za izgradnju željezničkih pruga	50 godina
— za željeznička vozna sredstva	25 godina
— za izgradnju pomorskih luka	50 godina
— za nabavu morskih brodova i plovila	25 godina
— za izgradnju riječnih pristaništa	50 godina
— za nabavu riječnih i jezerskih brodova i plovila	40 godina
— za izgradnju TT linija i nabavu TT opreme	20 godina
— za nabavu kamiona, autobusa i trolejbusa	10 godina
— za tramvaje i tramvajske pruge	25 godina
— za zanatstvo	20 godina
— za sve ostale potrebe u industriji i građevinarstvu (izuzev naprijed navedenih)	15 godina

Ako su u 1953. i 1954. godini ugovoreni kraći rokovi otplate, Narodna banka FNRJ dužna je na zahtjev investitora produžiti rokove otplate za investicione zajmove u 1953. i 1954. godini, a najduže do maksimalnih rokova određenih u prethodnom stavu.

Ako su u 1953. i 1954. godini ugovoreni duži rokovi otplate, ovi rokovi će i dalje važiti ukoliko se investitor ne suglasi s njihovim skraćivanjem.

12.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da propiše obavezu i uvjete deponiranja određenih iznosa vlastitih sredstava investitora odnosno garanta po investicionim zajmovima iz općeg investicionog fonda.

GLAVA XVI.

RENTA

1.

Za 1955. godinu ovlašćuju se narodne republike da mogu u svojim društvenim planovima propisati obavezu plaćanja rente za svaku privrednu organizaciju koja ima prirodne uvjete za ostvarivanje veće dobiti nego što ih ima druga privredna organizacija iz iste privredne grane ili iste grupe privrednih organizacija.

2.

Kao obveznike za plaćanje rente iz prethodnog stava narodne republike mogu predvidjeti:

a) rudnike ugljena,

b) poduzeća za proizvodnju sirove nafte,

c) rudnike željeza,

d) rudnike obojenih metala,

e) rudnike nemetala,

f) poduzeća za proizvodnju cementa.

3.

Renta se plaća poslije saveznog oporezivanja na način koji odrede narodne republike.

4.

Ako NR Hrvatska i NR Slovenija propišu obavezu plaćanja rente za privredne organizacije sa sadašnjih područja kotara Buje i Koper, sredstva naplaćena na ime rente pripadaju navedenim kotarima za financiranje njihovih potreba.

GLAVA XVII.

POREZ NA PROMET I RASPODJELA PRIHODA OD POREZA NA PROMET

1.

Privredne organizacije primjenjivat će u toku 1955. stope poreza na promet po propisima koje donosi Savezno izvršno vijeće.

2.

Od ukupnog iznosa poreza na promet koji se naplati od privrednih organizacija, izuzev zadruga i zadružnih poduzeća i pogona, vinarskih podruma, otkupnih poduzeća, privatnih radnja, privatnih osoba, kao i od prodaje vrijednosnica, 95% upotrijebit će se za financiranje potreba Federacije.

3.

Narodnim republikama ustupa se:

a) 5 % od ukupnog poreza na promet koji se naplati na njihovom području po odjeljku 2. ove glave;

NR Hrvatska i NR Slovenija ustupit će kotarima Buje i Koper cijeli udio od 5% od naplaćenog poreza na njihovom sadašnjem teritoriju;

b) cjelokupni iznos poreza na promet koji se naplati na njihovom području od zadruga, zadružnih privrednih organizacija, vinarskih podruma, privrednih organizacija koje se bave otkupom, privatnih radnja, privatnih osoba, kao i od prodaje vrijednosnica.

Kao porez na promet od privatnih osoba iz toč. b) smatra se i porez na promet vina i rakije koji uplaćuju otkupna poduzeća.

Društvenim planom narodne republike vrši se raspodjela prihoda od poreza na promet između republike i kotara.

4.

Narodne republike mogu uvesti porez na promet duhana koji se naplaćuje od individualnih proizvođača.

GLAVA XVIII.

OPOREZIVANJE NARODNIH REPUBLIKA

Narodne republike na čijem su području ostvareni prihodi koji po odbitku saveznih poreza i kamata (kamati na osnovna sredstva, kamati na obrtna sredstva, porez na promet proizvoda i porez na dobit) premašuju iznos od 17.000 dinara po stanovniku podliježe oporezivanju za namjenske investicije.

Narodne republike uplaćivat će ovaj porez iz svojih prihoda. Ovaj oblik poreza ne može se posebno primjenjivati na pojedine kotare.

Porezna stopa iznosi 25 % na višak preko 17.000 dinara po stanovniku.

Prilikom utvrđivanja ostvarenih prihoda za oporezivanje prema odredbama ove glave ne će se uzimati u obzir u NR Hrvatskoj prihodi ostvareni na sadašnjem području kotara Buje i u NR Sloveniji prihodi ostvareni na sadašnjem području kotara Koper.

GLAVA XIX.

OPOREZIVANJE DOBITI I RASPODJELA PREOSTALOG DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

1.

Za pokriće potreba Federacije privredna organizacija plaća porez na dobit po stopi od 50 %.

2.

Od plaćanja poreza na dobit oslobađaju se: željezničko-transportna poduzeća, poduzeća javnog cestovnog, riječnog i jezerskog saobraćaja, poduzeća poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja, poduzeća zračnog saobraćaja, pomorsko-brodarska poduzeća za lokalnu plovidbu, poduzeća luka i skladišta, poduzeće »Brodospas«, poduzeća filmske industrije, poduzeća za prikazivanje filmova, izdavačka poduzeća, novinska poduzeća, grafička poduzeća, ovlaštena poduzeća za promet žitaricama i ovlašteni mlinovi, ugostiteljska i turistička poduzeća i radnje, zanatska poduzeća i radnje, komunalna poduzeća, poljoprivredna dobra, zemljoradničke zadruge i poduzeća i pogoni zemljoradničkih zadruga, specijalizirana sjemenska poduzeća, specijalizirane radionice i servisi za popravak poljoprivrednih strojeva, poljoprivredne apoteke i poduzeća i zadruge za ulov morske i slatkovodne ribe.

Kao zanatska poduzeća i radnje smatraju se ona koja su kao takva registrirana u 1954. godini. Savezno izvršno vijeće može propisati uvjete pod kojima se postojeća poduzeća i radnje koje nisu upisane kao zanatske mogu kao takve registrirati.

3.

Željezničko-transportna poduzeća uplaćivat će 85% od ostvarene dobiti u investicioni fond Zajednice Jugoslavenskih željeznica.

Poduzeća poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja uplaćivat će 50% od ostvarene dobiti u fond Zajednice poduzeća poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja, za financiranje izgradnje ultrakratkotalasnih veza, radio-telegrafskih i radio-telefonskih veza, višekanalnih telegrafskih i telefonskih sistema i automatskih telefonskih centrala.

Poduzeća javnog cestovnog, riječnog i zračnog saobraćaja, kao i filmske industrije uplaćuju u svoj investicioni fond dio dobiti koji odgovara iznosu poreza od koga su oslobođeni.

Zadružne privredne organizacije koje su u smislu prednjeg odjeljka oslobođene plaćanja poreza na dobit, taj dio dobiti mogu upotrijebiti isključivo za privredne investicije.

Ovlašćuju se narodne republike da propišu da se iz ostvarene dobiti koja potječe iz izdavačke djelatnosti izdvaja određeni dio u fond za unapređenje izdavačke djelatnosti narodne republike, odnosno autonomne jedinice.

Dio dobiti koji se izdvaja prema prethodnom stavu ne može biti veći od 50 % od ostvarene dobiti.

4.

Određuje se udio u saveznom porezu na dobit:

NR Srbije	22 %
NR Makedonije	100 %
NR Crne Gore	100 %

Kotarima Buje i Koper 100% od poreza na dobit koji se naplati na njihovom sadašnjem teritoriju.

5.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može propisati način utvrđivanja, raspodjele i korištenja izvanredne dobiti.

6.

Dohodak privredne organizacije koji preostaje poslije saveznog oporezivanja raspodjeljuje se društvenim planom kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima).

7.

Svi instrumenti plana primjenjuju se i na šumska gospodarstva koja posluju kao ustanove sa samostalnim financiranjem.

GLAVA XX.

PLAĆE RADNIKA I SLUŽBENIKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA

1.

Tarifni stavovi u tarifnom pravilniku za 1955. godinu mogu se kretati na nivou obračunskih plaća za 1954. godinu.

Narodni odbor kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima) može odobriti da se nivo tarifnih stavova za 1955. godinu može kretati do 5 % iznad nivoa po obračunskim plaćama za 1954. godinu.

Ovlašćuju se narodni odbori kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima) da mogu odobriti nivo tarifnih stavova do 5 % ispod nivoa po obračunskim plaćama za 1954. godinu.

Kao obračunske plaće za isporedbu nivoa tarifnog pravilnika uzimaju se obračunske plaće iz 1954. godine uz povećanja koja su pojedinim poduzećima bila odobrena po odredbama Saveznog društvenog plana za 1954. godinu i propisima Saveznog izvršnog vijeća donesenim u toku 1954. godine.

2.

Za određivanje tarifnih stavova u tarifnim pravilnicima privrednih organizacija sa sadašnjih područja kotara Buje i Koper primjenjivat će se odredbe st. 1, 3 i 4 odjeljka 1. ove glave, s tim da se pod obračunskim plaćama razumijevaju obračunske plaće koje su važile na području ovih kotara u 1954. godini.

3.

Savezno izvršno vijeće za cijeli teritorij FNRJ, a republičko izvršno vijeće za teritorij narodne republike, može u toku godine narediti da se izvrši revizija nivoa tarifnih pravilnika privrednih organizacija pojedinih privrednih grana, grupa privrednih organizacija ili pojedinih privrednih organizacija.

4.

Savezno izvršno vijeće propisuje nivo tarifnih stavova za 1955. godinu za željezničko-transportna poduzeća i poduzeća poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja, a može propisati i drugi način utvrđivanja nivoa tarifnih stavova ili obračunavanja plaća za privredne organizacije pojedinih privrednih grana ili za grupe privrednih organizacija.

GLAVA XXI.

DOPRINOS ZA SOCIJALNO OSIGURANJE

1.

Doprinos za socijalno osiguranje uplaćuje se po općoj stopi od 43% od iznosa uplaćenih na ime plaća i ostalih sličnih izdataka (temelj za obračunavanje doprinosa).

Savezno izvršno vijeće određuje koje isplate na ime plaća i drugih osobnih izdataka ulaze u temelj za obračun doprinosa za socijalno osiguranje.

Propisima Saveznog izvršnog vijeća o financiranju socijalnog osiguranja može se odrediti da pojedini obveznici doprinosa plaćaju doprinos po višoj ili nižoj stopi od opće stope iz stava 1. Za izračunavanje dobiti koja podleži saveznom porezu primjenjuje se stopa doprinosa za socijalno osiguranje od 43%. Razlike doprinosa preko opće stope od 43% plaćaju privredne organizacije iz sredstava dobiti koja preostaje po odbitku poreza na dobit. Razlika doprinosa koja proizlazi usljed obračuna po nižoj stopi, povećava dio dobiti koji preostaje nakon saveznog oporezivanja.

2.

Doprinos za socijalno osiguranje koji se plaća za učenike u privredi kao i doprinos za socijalno osiguranje koji se plaća za sezonske radnike poljoprivrednih organizacija (poljoprivrednih dobara, zemljoradničkih zadruga osnovanih kao poduzeće, seljačkih radnih zadruga i poljoprivrednih dobara zadruga) obračunava se po stopi doprinosa za zdravstveno osiguranje, koju će propisati Savezno izvršno vijeće.

Za radnike i službenike privrednih organizacija sa službom u inozemstvu, doprinos se obračunava:

a) na plaću koja ovim službenicima pripada kad su sa službom u zemlji — po općoj stopi doprinosa;

b) na razliku između iznosa plaće u zemlji i plaće u inozemstvu obračunate po službenom tečaju valute u kojoj primaju plaće — po stopi doprinosa za zdravstveno osiguranje.

GLAVA XXII.

STOPE POREZA NA DOHODAK I ZEMLJARINA

1.

Osnovni porez na dohodak od poljoprivrede i zemljarina razrezivat će se po stopi od 6%.

Narodni odbori kotara (gradova) mogu osloboditi plaćanja zemljarine u 1955. godini poljoprivredne proizvođačke organizacije, koje su osnovane poslije 1. siječnja 1953.

2.

Osnovni porez na dohodak od samostalnih zanimanja i imovine razrezivat će se po stopi od 6 do 8%.

U okviru stopa iz prethodnog stava republičkim propisima odredit će se stopa osnovnog poreza na dohodak od samostalnih zanimanja.

3.

Stope dopunskog poreza na dohodak od poljoprivredne djelatnosti ne mogu biti manje od 8 % niti veće od 50 %.

Ovlašćuju se izvršna vijeća narodnih republika da propišu minimalne i maksimalne stope u okviru raspona iz prethodnog stava.

4.

Na upotrebu tuđe radne snage plaćat će se porez po stopi od 5 % porezne osnovice za svakog radnika u toku jedne godine (radnik — godina).

5.

Ovlašćuju se narodne republike da proizvođačima riže i hmelja propišu dopunski porez na dohodak koji se ostvaruje proizvodnjom ovih kultura.

6.

Ovlašćuju se NR Hrvatska i NR Slovenija da donesu propise o načinu primjene propisa o porezu na dohodak na područjima kotara Buje i Koper.

Osnovni i dopunski porez na dohodak koji će se ostvariti na sadašnjem području kotara Buje i Koper pripada ovim kotarima.

7.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da do donošenja zakona o općinskom prirezu donese propise o općinskom prirezu.

GLAVA XXIII.

UDIO NARODNE REPUBLIKE U PRIHODIMA KOTARA, GRADOVA I GRADSKIH OPĆINA SA POSEBNIM PRAVIMA

1.

Društvenim planom narodne republike može se predvidjeti udio narodne republike u prihodima kotara (grada, gradske općine sa posebnim pravima).

U društvenom planu narodne republike utvrđuje se udio autonomne jedinice u prihodima kotara (gradova, gradskih općina sa posebnim pravima).

Narodne republike odredit će način udjela u prihodima iz prethodnog stava.

GLAVA XXIV.

OBAVEZNE REZERVE

Savezni i republički organi, narodni odbori i poduzeća dužni su da od svih sredstava koje ostvare u 1955. godini izdvoje 6% kao obaveznu rezervu.

Dotacije računaju se kao prihodi onih organa koji dotaciju primaju i na iznos dotacije primjenjuju se odredbe iz prvog stava.

Za iznose danih dotacija umanjuju se prihodi onih organa koji dotaciju daju, te se odredbe iz prvog stava primjenjuju na prihode ovih organa umanjene za iznos danih dotacija.

Obavezne rezerve od 6% za poduzeća odnose se na sredstva za samostalno raspolaganje poduzeća.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da propiše način formiranja rezervi kao i upotrebu ovih rezervi ukoliko kretanja u privredi u 1955. godini to budu dozvoljavala.

GLAVA XXV.

MJERE ZA REGULIRANJE IZVOZA I UVOZA

1.

Savezno izvršno vijeće propisivat će dio deviza koji su privredne organizacije obavezne ustupati Narodnoj banci.

Savezno izvršno vijeće propisuje stopu poreza na dobit iz deviznog poslovanja.

2.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da propiše izvozne koeficijente.

Opći izvozni koeficijent u 1955. godini iznosi 1,22 na dvostruki službeni tečaj.

Savezno izvršno vijeće može u svrhu unapređenja i stimuliranja izvoza propisivati i korigirati izvozne koeficijente u okviru svote od 10 milijardi dinara koja je predviđena za ovu svrhu.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da propiše način korištenja ovih sredstava.

Savezno izvršno vijeće donijet će propise o kontingentiranju odnosno zabrani izvoza kao i uvjetima za izvoz pojedinih vrsta robe.

3.

Savezno izvršno vijeće propisat će pojedine koeficijente i carine za uvoz robe i usluga, donijet će propise o zabrani odnosno kontingentiranju uvoza robe i odredit će način i uvjete za primjenu ovih mjera.

4.

Privredne organizacije mogu iz sredstava amortizacionog fonda, koji mogu koristiti po odredbama ovog plana, a ustanove sa samostalnim financiranjem iz sredstava fonda za zamjenu i dopunu, nabavljati inozemnu robu i investicioni materijal, kao i plaćati inozemne usluge u vezi sa investicijama do iznosa od 10% navedenih sredstava. Sredstva iz ostalih fondova ne mogu se koristiti za kupnju deviza odnosno devizna plaćanja.

Privredne organizacije sa sadašnjih područja kotara Buje i Koper mogu iz sredstava amortizacionog fonda nabavljati inozemnu robu i investicioni materijal i plaćati inozemne usluge u vezi sa investicijama do iznosa od 30% navedenih sredstava, ako nije predviđen veći postotak za određene vrste privrednih organizacija u slijedećem stavu ovog odjeljka.

Postotak iz prethodnog stava za sve termoelektrane, tvornice šećera, poduzeća grafičke industrije, poduzeća filmske industrije, rudnike ugljena i poduzeća cestovnog saobraćaja iznosi 30%, za farmaceutsko-kemijska poduzeća 35%, a za poduzeća za proizvodnju nafte, za geološko-geofizička i rudarska istraživanja i za poduzeća zračnog saobraćaja 50%, kao i za poljoprivredna dobra i zemljoradničke zadruge 20%.

Zajednica poštansko-telegrafsko-telefonskog saobraćaja može vršiti u inozemstvu nabave opreme za izgradnju ultrakratkotalasnih veza, radio telegrafskih i radio telefonskih veza, višekanalnih telegrafskih i telefonskih sistema i automatskih telefonskih centrala iz vlastitih deviznih sredstava, bez koeficijenta, a uz dinarsko pokriće iz svog investicionog fonda, ukoliko se ovakvi proizvodi ne mogu nabaviti iz domaće proizvodnje.

Korisnici opreme čije se plaćanje vrši iz sredstava koja poduzeća obavezno ustupaju Narodnoj banci i iz inozemnih zajmova, mogu koristiti odgovarajući iznos dinarskih sredstava za plaćanje opreme, koje se vrši iz ovih deviznih sredstava.

Savezno izvršno vijeće može povećati ili umanjiti postotak iz st. 1 i 2 ovog odjeljka odnosno utvrditi i druge izvore sredstava za nabavu inozemne opreme i investicionog materijala, kao i za plaćanje inozemnih usluga u vezi sa investicijama.

GLAVA XXVI.

OVLAŠTENJA ZA PODUZIMANJE MJERA U SVRHU REGULIRANJA TRŽIŠTA

1.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može određivati najviše prodajne cijene i način formiranja cijena proizvodima i uslugama kod kojih usljed deficitarnosti robe i monopolskog položaja proizvođača može doći do porasta cijena.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može propisivati tarife za prijevoz robe i usluge za sve vrste saobraćaja, osim cestovnog saobraćaja i radio-difuziju.

2.

Savezno izvršno vijeće propisat će prosječne cijene za električnu energiju za pojedine elektroenergetske zajednice, cijene za prodaju električne energije između zajednica, jedinstvene cijene za prodaju električne energije poduzećima elektrometalurgije i elektrokemije, kao i jedinstvene osnove za utvrđivanje cijena elektroenergije.

U okviru prosječnih cijena i na bazi jedinstvenih osnova iz prethodnog stava izvršna vijeća narodnih republika određuju tarife za prodaju elektroenergije na području narodne republike.

3.

Savezno izvršno vijeće može odrediti kontingente izvjesnih industrijskih proizvoda, prioritete u korištenju usluga, kao i uvjete njihove prodaje u slučaju njihove osjetljivije deficitarnosti.

4.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može po narodnim republikama utvrditi minimalne količine sječe drveta na panju u šumama općenarodne imovine.

Ovlašćuju se narodne republike da mogu u svojim društvenim planovima utvrditi najviši opseg sječe drveta na panju.

GLAVA XXVII.

FONDOVI

1.

Do donošenja posebnih saveznih zakona o općem investicionom fondu, o fondu za unapređenje poljoprivrede, o fondu za istražne radove, fondu regresa i fondu razlike u cijenama u poslovanju sa inozemstvom, Savezno izvršno vijeće propisat će način formiranja, upravljanja i načina korištenja sredstava tih fondova.

2.

Narodne republike i autonomne jedinice, kotari, gradovi i gradske općine sa posebnim pravima osnovat će fond za unapređenje poljoprivrede.

Republički fond za unapređenje poljoprivrede i fond za unapređenje poljoprivrede autonomne jedinice osnivaju se iz postotka osnovnog poreza na dohodak od poljoprivrede, koji ne može biti manji od 10%, a utvrđuje se republičkim društvenim planom.

Sredstva fonda za unapređenje poljoprivredne proizvodnje kotara odnosno grada formiraju se iz postotka dopunskog poreza na dohodak od poljoprivrede, koji ne može biti manji od 5 %, a utvrđuje se društvenim planom kotara odnosno grada.

Ovlašćuju se narodne republike da mogu propisati veći postotak dopunskog poreza iz kojeg se formira fond za unapređenje poljoprivrede kotara odnosno grada, kao obavezan za kotare odnosno gradove.

Savezno izvršno vijeće može propisati da i druga sredstva ulaze u kotarski odnosno gradski fond za unapređenje poljoprivrede.

3.

Narodne republike, autonomne jedinice, kotari, gradovi i gradske općine sa posebnim pravima na čijem području ima šuma u društvenom vlasništvu, osnovat će fond za unapređenje šumarstva.

Sredstva republičkog fonda i fondova autonomnih jedinica za unapređenje šumarstva formiraju se iz dijela sredstava fondova za unapređenje šumarstva kotara (gradova, gradskih općina sa posebnim pravima), čiji se postotak utvrđuje republičkim društvenim planom odnosno društvenim planom autonomne jedinice.

Fond za unapređenje šumarstva kotara, grada odnosno gradske općine sa posebnim pravima, osniva se iz uplata šumskih gospodarstava na području kotara, grada odnosno gradske općine sa posebnim pravima u odgovarajući fond.

Šumska gospodarstva, bez obzira da li su osnovana kao poduzeća ili kao ustanove sa samostalnim financiranjem, dužna su od iznosa dobivenih prodajom drveta na panju uplatiti najmanje 30 % u fond za unapređenje šumarstva kotara, grada odnosno gradske općine sa posebnim pravima. Narodne republike i narodni odbori kotara, grada odnosno gradske općine sa posebnim pravima mogu propisati i veći postotak od 30 % kao obavezu za uplatu u fond.

Uplata po prethodnom stavu ne utječe na ostale obaveze poduzeća prema društvenoj zajednici.

Iznosi uplaćeni na ime doprinosa fondu za unapređenje šumarstva ne ulaze u osnovicu za oporezivanje.

4.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da propiše doprinos koji će privredne organizacije uplaćivati u fondove za kadrove, kao i način uplate i upotrebe sredstava ovog fonda.

5.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da može propisati doprinose koji će privredne organizacije pojedinih privrednih oblasti odnosno grana uplaćivati za unapređenje određene proizvodnje tih oblasti odnosno grana.

Savezno izvršno vijeće propisat će iz kojeg će se dijela ukupnog prihoda privredne organizacije uplaćivati ovaj doprinos, kao i način uplate i upotrebe srdstava ostvarenih prema prethodnom stavu.

6.

Narodne republike, kotari, gradovi i gradske općine sa posebnim pravima osnovat će fondove za kreditiranje stambene izgradnje.

Narodne republike, kotari, gradovi i gradske općine sa posebnim pravima uplatit će najmanje 3 % od ukupnih prihoda kojim raspolažu u fondove za kreditiranje stambene izgradnje.

Osim sredstava iz prethodnog stava, u prihode ovih fondova spada i onaj dio dobiti građevinskih poduzeća koji se po posebnim propisima izdvaja za stambenu izgradnju.

U ukupne prihode koji služe kao osnovica za izdvajanje postotka za fondove za kreditiranje stambene izgradnje, ne ulazi dio dobiti građevinskih poduzeća koji se prema posebnim propisima upotrebljava za stambenu izgradnju.

Ovlašćuju se narodne republikę da mogu osloboditi uplate minimalnog doprinosa za fondove za kreditiranje stambene izgradnje one kotare koji primaju dotaciju.

Ovlašćuje se Savezno izvršno vijeće da donese propise o načinu uplate i upotrebe sredstava ovih fondova.

GLAVA XXVIII.

DOTACIJE POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

Narodne republike odnosno narodni odbori za ona poljoprivredna gospodarstva za koja ustanove da će poslovati sa gubitkom, odredit će svojim društvenim planovima način davanja i iznose dotacije.

GLAVA XXIX.

SAVEZNI BUDŽET I FONDOVI

I. Savezni budžet

Rashodi saveznog budžeta u 1955. godini iznosit će:

administrativni dio budžeta		29.100 milijuna dinara
Narodna obrana, bez investicija u industriji koja proizvodi za potrebe JNA		175.800 „ „
dotacije		
NR Makedoniji	5.445	
NR Crnoj Gori	4.215	
NO Kotara Buje	680	
NO Kotara Koper	770	
otplata unutrašnjih i inozemnih zajmova		16.100 milijuna dinara
izgradnja zgrade Saveznog izvršnog vijeća i objekti društvenog standarda u Beogradu		2.300 „ „
U k u p n o		**234.410 milijuna dinara**

Od ukupnih prihoda Federacije saveznom budžetu pripada:

porez na promet koji pripada Federaciji, a najviše do iznosa	133.500	milijuna dinara
52,8% poreza na dobit, a najviše do iznosa	58.060	milijuna dinara
budžetski prihodi	2.850	„ „
sredstva iz odnosa sa inozemstvom	40.000	„ „
Ukupno	234.410	milijuna dinara

II. Opći investicioni fond

Opći investicioni fond u 1955. godini iznosit će 169.910 milijuna dinara.

Iz općeg investicionog fonda kreditirat će se investicije:

— u industriji i rudarstvu	83.400	milijuna dinara
— u prehrambenoj industriji	7.600	„ „
— u poljoprivredi	16.000	„ „
— za nabavu brodova i plovila pomorskog i riječnog saobraćaja	9.300	„ „
— za industrijska poduzeća koja proizvode za potrebe JNA	6.200	„ „
Ukupno	122.500	milijuna dinara

Preko općeg investicionog fonda financirat će se investicije sa određenom namjenom do ukupnog iznosa od 47.410 milijuna dinara.

Iz ovih sredstava financirat će se:

a) izgradnja:		
— željezničke pruge Beograd—Bar (dio pruge u NR Srbiji i dio pruge u NR Crnoj Gori)		
— željeznička pruga Knin — Zadar		
— željeznička pruga Sarajevo—Ploče		
— luka Ploče		
— luka Bar		
— puta Senožeče—Rižana		
— regulacionih radova na Dunavu		
Ukupno	8.350	milijuna dinara
b) investicije na područjima:		
— NR Srbije i Beograda	22.160	milijuna dinara
— NR Makedonije	5.650	„ „
— NR Crne Gore	10.000	„ „
— NO Kotara Buje	500	„ „
— NO Kotara Koper	750	„ „
Ukupno	39.060	milijuna dinara

Za objekte navedene u prethodnom stavu pod a) ne će se plaćati anuiteti.

Za objekte navedene u prethodnom stavu pod b) plaćaju se anuiteti, izuzev za one objekte koji nemaju privredni karakter.

Anuiteti koji se plaćaju po prethodnom stavu uplaćuju se u ivensticione fondove NR Srbije, NR Makedonije, NR Crne Gore, a za investicije na području kotara Buje i Koper u njihove investicione fondove.

Od prihoda Federacije općem investicionom fondu pripadaju: kamati na osnovna sredstva, kamati na kredit za obrtna sredstva, sredstva od investicionih zajmova iz inozemstva, prihodi od poreza iz Glave XVIII. ovog plana i 15,6% poreza na dobit, a najviše do iznosa 17.060 milijuna dinara.

Razlika do ukupnog iznosa predviđenih investicija iz općeg investicionog fonda pokrit će se neiskorištenim iznosima amortizacije, anuitetima i drugim bankarskim sredstvima.

III. Fond regresa i dotacija u 1955. godini iznosit će 17.400 milijuna dinara.

Od prihoda Federacije ovom fondu pripada:

15,8% poreza na dobit, a najviše do iznosa 17.400 milijuna dinara.

IV. Fond za istražne radove u 1955. godini iznosit će 6.780 milijuna dinara.

Od prihoda Federacije ovom fondu pripada:

6,2% poreza na dobit, a najviše do iznosa 6.780 milijuna dinara.

V. Fond za unapređenje poljoprivrede u 1955. godini iznosit će 1.000 milijuna dinara.

Od prihoda Federacije ovom fondu pripada:

0,9% poreza na dobit, a najviše do iznosa 1.000 milijuna dinara.

VI. U fond razlika u cijenama u poslovanju sa inozemstvom ulaze svi prihodi iz poslovanja sa inozemstvom koje će posebnim propisima odrediti Savezno izvršno vijeće.

VII. Rezerve u 1955. godini iznosit će 9.600 milijuna dinara.

Od prihoda Federacije izdvaja se za rezerve:

8.7% poreza na dobit.

Ukoliko se ostvare veći prihodi budžeta i fondova od predviđenih, ostvareni višak prihoda unosi se u rezerve.

Ukoliko se prihodi budžeta ili pojedinih fondova ne ostvare u predviđenom iznosu, razliku može Savezno izvršno vijeće pokriti iz sredstava ostvarenih po prethodnom stavu.

Savezno izvršno vijeće u toku godine vršit će usklađivanje pritjecanja i trošenja sredstava budžeta i fondova.

GLAVA XXX.

Ovaj Društveni plan važi od 1. siječnja 1955.

667.

Na temelju člana 5. stav 1 Zakona o važenju Ustava, zakona i drugih saveznih pravnih propisa na teritoriju na koji je Međunarodnim sporazumom proširena civilna uprava Federativne Narodne Republike Jugoslavije, Savezno izvršno vijeće donosi

U R E D B U

ZA PROVEDBU ZAKONA I DRUGIH SAVEZNIH PRAVNIH PROPISA NA TERITORIJU NA KOJI JE PROŠIRENA CIVILNA UPRAVA FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Savezni zakoni i drugi savezni propisi koji, u smislu Zakona o važenju Ustava, zakona i drugih saveznih pravnih propisa na teritoriju na koji je Međunarodnim sporazumom proširena civilna uprava Federativne Narodne Republike Jugoslavije, važe na tom teritoriju od dana stupanja na snagu tog zakona, primjenjivat će se u cijelosti na tom teritoriju, ukoliko za pojedine od tih propisa ili za pojedine odredbe tih propisa ovom uredbom nije drukčije određeno.

Član 2.

Odnosi koji su zasnovani na pravnim propisima Komandanta prijašnje Vojne uprave Jugoslavenske